

49. møde.

Onsdag den 10. februar kl. 10.

Den første sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændringer i lov om afgift af spiritus, vin og øl samt i lov om forskellige forbrugsafgifter.

(Lovforslaget (nr. 84) findes i tillæg A. sp. 1193, fremsættelsen i tidenden sp. 2416).

Formanden: Sammen med denne sag foretages de under punkterne 2-12 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ændring i lov om tobaksafgifter.

(Lovforslaget (nr. 85) findes i tillæg A. sp. 1197, fremsættelsen i tidenden sp. 2416).

Første behandling af forslag til lov om forhøjelse af vægtafgift af motorkøretøjer og benzinafgift m. v.

(Lovforslaget (nr. 86) findes i tillæg A. sp. 1213, fremsættelsen i tidenden sp. 2416).

Første behandling af forslag til lov om ændringer i lov om almindelig omsætningsafgift.

(Lovforslaget (nr. 87) findes i tillæg A. sp. 1201, fremsættelsen i tidenden sp. 2416).

Første behandling af forslag til lov om afgift af annoncer.

(Lovforslaget (nr. 88) findes i tillæg A. sp. 1205, fremsættelsen i tidenden sp. 2416).

Første behandling af forslag til lov om afgift af elektricitet.

(Lovforslaget (nr. 89) findes i tillæg A. sp. 1229, fremsættelsen i tidenden sp. 2416).

Første behandling af forslag til lov om forhøjelse af stempelafgift.

(Lovforslaget (nr. 90) findes i tillæg A. sp. 1227, fremsættelsen i tidenden sp. 2416).

Første behandling af forslag til lov om forhøjelse af afgift af arv og gave.

(Lovforslaget (nr. 91) findes i tillæg A. sp. 1233, fremsættelsen i tidenden sp. 2416).

Første behandling af forslag til lov om forhøjelse af indkomstskatten af aktieselskaber m. v.

(Lovforslaget (nr. 92) findes i tillæg A. sp. 1175, fremsættelsen i tidenden sp. 2416).

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om særlig indkomstskat m. v.

(Lovforslaget (nr. 93) findes i tillæg A. sp. 1177, fremsættelsen i tidenden sp. 2416).

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om beskatningen af medlemmer af investeringsforeninger.

(Lovforslaget (nr. 94) findes i tillæg A. sp. 1179, fremsættelsen i tidenden sp. 2416).

Første behandling af forslag til lov om udskrivning af indkomst- og formueskatten til staten for skatteåret 1965-66.

(Lovforslaget (nr. 95) findes i tillæg A. sp. 1181, fremsættelsen i tidenden sp. 2416).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Peter Nielsen: I går sagde en journalist til mig: „I morgen skal du op og bringe regeringen en hjertelig tak for den smukke buket i din egenskab af regeringspartiets autoriserede hyldest- og takketaler“, og han sendte mig et medfølelse blik. Nu havde lidt medlidenhed måske været mere på sin plads i fredags; i dag behøver jeg ingen overvindelse for at takke for og anbefale de fremsatte lovforslag. Alternativet til dem vil nemlig være en forringet statsøkonomi og navnlig samfundsøkonomi med heraf følgende stagnation i produktionen, begyndende arbejdsløshed og et samfund, hvor man måtte forsømme mange vigtige opgaver, og hvor selvfølgelig først og fremmest de med ringe økonomisk modstandskraft ville være dårligt stillet.

Når vi skal have en sådan buket — og det skal vi jo — er der også grund til at være taknemlig for, at den er bundet med næn-

[Peter Nielsen.]

som hånd og med megen social forståelse. Selvfølgelig er det altid en alvorlig opgave at skulle afkræve sine medmennesker flere penge og pålægge befolkningen nye byrder, så jeg anbefaler selvfølgelig ikke forslagene med ubekymret og frejdigt sind. Jeg forstår, at der er en vis irritation hos befolkningen, når vi med mellemrum må møde frem med disse buketter, der ifølge hele sagens natur må være mere eller mindre tilfældigt sammensat. Det var bedst med et fast skattesystem, så befolkningen vidste, hvad den havde at rette sig efter, og ikke med mellemrum udsattes for ubehagelige overraskelser, som jo ejendommeligt nok kommer hyppigst, når vi har gode tider her i landet. Levede vi i et stillestående samfund med en fastlåset levestandard, hvor nye årgange arbejdssøgende var henvist til arbejdsløshed, hvis de ikke kunne skubbe de ældre væk fra produktionen, kunne beskatningen også med vort nuværende system ligge i faste rammer, fordi man ikke skulle udvide samfundsgoderne, men kun holde dem ved lige.

Men heldigvis er Danmark stærkt på vej fremad; produktionen og levestandarden øges år for år, og så godt som alle hænder er i arbejde. Når noget er i bevægelse — og her i den rigtige retning — giver det problemer i modsætning til, når alt ligger stille, og det er problemer, vort nuværende skattesystem ikke kan løse. Skal vi undgå dette årlige blomsterflor, er det nødvendigt, at vi går fordomsfrit til sagen og får et skattesystem, der passer til vor fremskridtstid. Stiger produktion og velstand, stilles der dermed automatisk større krav til de offentlige kasser. De folk, der skal have deres udkomme af skatterne — tjenestemænd, pensionister og mange flere — må også have del i den stigende velstand, og i et rigt samfund stiller befolkningen større krav til samfundsinstitutionerne. Man vil have bedre veje og broer, i det hele taget et bedre transportapparat; man vil have bedre sygehuse, skoler og meget, meget andet. Et udvidet produktionsapparat må også kræve investeringer fra samfundets side, ikke mindst i en forbedret uddannelse.

Når samfundets indtjening og levestandard stiger, følger statens indtægter langsomt

efter, og det er grunden til, at man stadig må regulere med nye afgifter og forhøjelse af de bestående. Befolkningen må yde sit bidrag hertil, pengene skal jo ind. Nu opkræver vi dem i underlige klumper, kommer med efterregninger o. s. v. Det var bedre for skatteyderne, om det kunne ske mere jævnt, så man vidste, hvad man havde at rette sig efter.

Jeg er principielt ikke tilhænger af indirekte skatter. Det ville være bedst at sige til befolkningen, at vil den bo i et velordnet samfund, må den betale sit kontante kontingent herfor og betale det efter evne. Det ville være det mest enkle og det mest retfærdige. Jeg er ikke dogmatisk i den retning, og jeg kan godt se, at de fleste hellere vil betale skatten i små daglige portioner end modtage en for høj skatteseddel. Mange vil hellere betale 25 øre om dagen end 1 kr. om ugen. Ja, her er der jo tale om helt andre talstørrelser.

Jeg har set en del om, at man kan undgå buketten ved påligning af et kvartals ekstra skat. Ideen er vel ikke så værst, men jeg tror alligevel, at den største del af befolkningen helst vil have blomsterne. I øvrigt er der næppe skygge af politisk mulighed for en sådan udvej.

Der appelleres i dag med rette til større privat opsparing, og selvfølgelig vil forbrugsafgifter kontra direkte skatter virke befordrende herpå. Mennesker, der f. eks. vil udvide deres bedrift eller har børn under uddannelse og af den grund spænder livremmen lidt ind, får nemlig også ved forbrugsskatter den øjeblikkelige skattelettelse, medens ellers kun skattesnydere kan skaffe sig direkte skattelettelser. Ved vareafgifter er man altså til dels, men også kun til dels, herre over, hvor meget man vil betale i skat. Min tro på lettelse af den direkte skat ved opsparingsfremmende love og fradrag for det ene og det andet er højst begrænset; de virker desuden ofte uretfærdigt ved deres undergravning af progressionen. Det har heller ikke noget med realistiske skattebetragtninger at gøre, hvis man tror, at man udelukkende kan lægge beskatningen på varerne. Vi vil komme op på et så højt prisniveau i forhold til andre lande, at det ville have ubehagelige virkninger på mange andre områder. Det ville heller ikke kunne undgå at vende den tunge ende nedad,

[Peter Nielsen.]

idet alle de, der må leve fra hånden og i munden, vil blive fuldt beskattet i forhold til andre. Skal vi derfor ind på et mere moderne skattesystem, der svarer til et samfund i fremgang, må vi både se på nye former for vareafgifter og på den direkte beskatning, således at skatterne altid går ind i samme takt som den almindelige velstandsstigning, og således at staten ikke gang på gang skal komme og forlange efterbetaling hos skatteyderne. Får vi en merværdiafgift i faste rammer og får en kildeskat, kan vi undgå disse buketter. En af ankerne mod kildeskatten er jo, at man øjeblikkelig kommer til at betale af en indtægtsstigning, medens man nu kan vente indtil 1½ år.

Den nuværende kredit er imidlertid dyr, den skal bl. a. nu betales med disse nye afgifter. De samme penge skal jo ind, uanset hvilke skatteformer man bruger. Her gør vi det — det må indrømmes — på en noget knudret og ujævn måde. Skal vi undgå den ujævne skatteform, må vi ikke alene have en merværdiafgift, men også en kildeskat, der så vil virke som en selvregulerende faktor i hele økonomien. Vi kunne have undgået denne buket, hvis vi havde fået merværdiafgift eller detailoms og måske på lidt længere sigt også kildeskat. Jeg håber derfor, at arbejdet med merværdiafgiften må blive fremmet så meget, at vi kan trøste os med, at dette er en af de sidste buketter, vi får, og samtidig trøste os med, at det ikke er en buket af kunstige blomster, der kan stå i årevis og kun i ny og næ skal støves af, men en buket af friske blomster, der vil gøre sin nytte en tid og så visne hen og dø. Man må dog ikke af den grund tro, at vi helt kan afskaffe punktskatterne ved overgang til merværdiafgift.

Mange vil vel rejse spørgsmålet — det sker antagelig også her i dag — om nu alt dette er nødvendigt, om staten ikke efterhånden har så store indtægter, og om vor finanslov ikke efterhånden bugner så meget, at en afmagringskur er påkrævet. Behøver staten at opkræve så mange flere penge i skatter og afgifter, end der er brug for til at dække statens udgifter? Jeg synes, det er godt og rigtigt at spare, især for dem, der har mulighed herfor, og selvfølgelig navnlig når

det er andre folks penge, man skal administrere.

Selvfølgelig skal staten spare, hvor den kan, men jeg tror, man ofte med den tale giver befolkningen en forkert opfattelse af de faktiske forhold; man foregøgler den noget, som ikke kan finde sted. Der er ikke noget at sige til, at en opposition vil prøve at stille en regering i så dårligt et lys som muligt; socialdemokraterne har heller aldrig lagt fingrene imellem, når det var dem, der var i opposition. Vi går heller ikke og tænker på, at den konservative generalkorrespondance skriver, at oplægget her ikke er anstændigt over for en opposition, hvis støtte er nødvendig for at redde landet ud af den økonomiske misere, som stort set den samme regering har ledt landet ud i. Ja, det er jo stort set og vel også nok fra agitationens overdrev ligesom den ofte hørte tale om de ødsle socialdemokrater, der bruger alle skatteydernes penge, og at det er regeringen, der er skyld i de høje skatter med påhæftede buketter. Man giver folk det indtryk eller prøver på det, at finansministeren får statskassen og alle skatter udleveret, og så kan han efter forgodtbefindende sidde og øse ud af pengene, som det passer ham. Sandheden er, at den økonomiske magt ligger i folketinget, og at finansministeren må administrere efter de love, der gives her; han står til ansvar over for folketingets finansvalg og kan ikke bruge en rød øre uden folketingets sanktion, og sådan skal det selvfølgelig også være under et folkestyre.

Vi har haft en socialdemokratisk ledet regering i over 10 år, og i den tid har vi hørt om de ødsle socialdemokrater og om, at statsudgifterne og dermed skatterne er steget år for år. Vi har hørt oppositionens tale om, at der bør spares og atter spares. Det er god og ordentlig tale, men det er jo kun blevet ved talen. Vi har faktisk aldrig set virkelig konkrete spareforslag fra oppositionen. Bevares, der har været ændringsforslag til tillægsbevillingslovforslaget, men i forhold til statsbudgettet har det kun været småforslag og som regel ikke om egentlige besparelser, men mere om udsættelse af visse anlægsarbejder. Det kan under visse forhold være klogt at udsætte afholdelsen af en udgift, men betænkeligt,

[Peter Nielsen.]

når det sker i en tid, hvor landet er inde i en velstandsbølge. Med undtagelse af socialistisk folkepartis indstilling til militærudgifterne og de uafhængiges særprægede indstilling til alt og alle har folketetinget i disse 10 år stort set været enig om alle udgifter. Det har knebet lidt med enigheden, når udgifterne skulle dækkes, men der skal jo være balance i det. Man kan ikke bruge flere penge, end man får ind; gør man det, går det galt, og som oftest har socialdemokratiet og de radikale så måttet tage ansvaret herfor. Det skal ikke hedde sig, at socialdemokratiet ikke vil være med til at spare, men vi klarer os ikke med talemåder; der må noget konkret til. På forhånd kan vi dog sige, at ting, der vil forringe de sociale forhold, vort sundhedsvæsen, vore børns uddannelse, går vi ikke med til; men vi skal med interesse og loyalitet arbejde med på de spareforslag, som vil blive bragt frem i det høje ting. For dog ikke at give skatteyderne for store forhåbninger må vi bede dem læse VK-programmerne igennem først, så bliver de ikke skuffet bagefter. Det ville være synd at vække sådanne forhåbninger, at hvis vi blot fik en anden regering, ville skatterne falde. Man må samtidig fortælle hvordan.

Men nu står vi altså over for buketten, som jeg især på grund af dens sociale tendens gerne vil anbefale. Bevares vel, den kan bindes om, og det bliver vel også gjort, men som Berlingske Tidende skriver: tager man en eller flere blomster ud af buketten, skal der sættes andre ind. Man kan selvfølgelig også bytte en lille blomst om med en større af samme slags. I dyb respekt for forretningsordenens § 11 skal jeg undlade at tage hver blomst frem til botanisk analyse: rod, stængel, bægerblade, kronblade, og om planten er særbo eller sambo. De fleste er blomster, der er analyseret ved tidligere lejligheder.

Da vi før jul fik en lille buket overrakt, blev der anket over, at der ikke var udvist fantasi og opfindsomhed, men at det var de gamle travere, man kom med. Nu er der denne gang udvist nogen opfindsomhed, idet der er et par nye blomster med i buketten, og det er altså dem, der har udløst den største harme og protest, nem-

lig den foreslåede elafgift og den foreslåede annonceafgift. Vi har allerede modtaget protest fra kommunale elfolk uanset politisk farve; jeg har bl. a. også fået et brev fra min borgmester. Det er klart, at man i udvalget nøje må se på disse kommunale protester; det er erfarne folk, der taler. De fleste har gennem mange år selv brugt elektriciteten som skatteobjekt, og når staten nu vil have en bid af kagen, er der ikke noget at sige til, at man bliver vranten.

Det er også anført, at man udøver forskelsbehandling mellem dem, der har gas, og dem, der bruger elkomfur. Ja men sådan vil det altid være med punktskatter. De kan virke uretfærdige, da folk har forskellige forbrugsvaner. Vil en mand have sig et sommerhus, kan han som regel forvente skattelettelse; vil han hellere have en bil, bliver han beskattet. Foretrækker han udenlandsrejser, kan han ofte derved for en kort tid få lavere forbrugsskat. Køber han bøger for pengene, bliver han beskattet. Derfor må vi over til merværdiskatten, selv om man ikke her helt kan undgå punktskatterne, men det bliver alligevel sådan, at skatterne ikke i så høj grad påvirker det frie forbrugsvalg.

Hvad elafgiften og den foreslåede forhøjelse af benzinafgiften angår, vil man stå over for protester fra erhvervslivet, idet omkostningsniveauet sættes op. Det er klart, at man i udvalget nøje må overveje sådanne protester, som tilfældet altid har været. Den højtærede finansminister har også i forslaget taget hensyn til problemet, idet han har foreslået en dispensation. Vi må have opmærksomheden henvendt på disse forhold, idet navnlig vore eksport-erhverv ikke må lægges hindringer i vejen, men vi skal også være forsigtige med at overdimensionere problemerne ved disse skatter. Jeg har gennem flere år siddet og hørt på protester, ofte velbegrundede, men der er også de gamle kendinge, der hver gang kommer og fortæller, at vedtages denne eller hin afgift, går deres erhverv til grunde. Vi har vedtaget disse afgifter, og bemeldte erhverv eksisterer endnu, ja, er endda gået frem.

Når vi har debatteret buketter her i det høje folketing, har vi også fået frygtelige spådomme. Jeg skal ikke trætte det høje

[Peter Nielsen.]

folketing med forskellige situationer, hvor man er kommet med sådanne spådomme, dog måske en enkelt typisk. Da vi i juni 1957 efter trekantregeringens dannelse debatterede buketten med stabiliseringslån og forskellige afgiftsforhøjelser, udtalte venstres ordfører, det ærede medlem hr. Axel Kristensen, bl. a. følgende (Folketingstidende 1956-57, 2. samling, spalte 84):

„Denne lovgivning er uretsindig, den stiller borgerne ulige, og de sparsomme-lige og de mest initiativrige behandler man dårligst; den vil volde mange mennesker uovervindelige vanskeligheder; den vil forsinke rationaliseringen, forminde produktionen, forøge arbejdsløsheden og vil ikke i afgørende grad overflytte kapital fra forbrug til investering.“

Det gik lige nøjagtig omvendt. Produktionen steg, arbejdsløsheden så godt som forsvandt, og levefoden gik i vejret. Bevares, der var medvirkende årsager, men den førte politik var den rigtige.

Man kan også gøre sig sine tanker om, hvordan det var gået, hvis vi gennem disse 10 år ikke havde stået fast og lavet disse buketter, som oppositionen frabad sig. Det kunne være blevet en kortvarig fornøjelse at have sagt, at så lader vi være. Det er altid upopulært med skatter, og vi vil jo også gerne være populære. Hvad havde vi stået over for i dag i så tilfælde? En stagneret produktion og den deraf følgende arbejdsløshed, samtidig med at vi så havde måttet dyngede alle de forsømte buketter sammen med denne.

Man behøver blot at tænke på den sidste bundne opsparing efter omsforliget. Det ærede medlem hr. Henry Christensen og mange med ham sagde dengang mange venlige ord ikke mindst til mig, fordi jeg på et givet tidspunkt havde givet udtryk for en vis pessimisme, som jeg stadig synes var ret sund. Forholdene indbød ikke til en forbrugsudvidelse, men jeg blev dengang endog beskyldt for at opfordre til løftebrud. Forholdet var dog det, at de 4 forligspartier var enige om at tage en økonomisk drøftelse i det kommende forår og, hvis man blev enig, da at udelade disse skattelettelser.

Jeg havde den tro — og der er jo trosfrihed her i landet, også for mig — at en sådan forhandling måtte ende med, at man ikke

pumpede de 500 mill. kr. ud i forbruget, når det i forvejen viste for stærkt stigende tendens og ikke fulgte trit med produktionen.

Forhandlingerne kom ikke; man sagde på forhånd, at disse skattelettelser, som jo også er gældende nu, skulle gennemføres. Løftet blev holdt, og skattelettelserne, der altså er permanente, blev gennemført, men det var nødvendigt at sige til befolkningen, at disse skattelettelser det første år måtte spares op til senere forbrug eller investering. Hvad havde resultatet været i dag, hvis man ikke havde forlangt disse lettelser opsparet? En endnu større buket. Når der skal lægges byrder på befolkningen, må de dog hellere lægges jævnt, og om byrder kan der jo næppe være tale, for selv med disse forhøjelser bliver det dog muligt for størstedelen af befolkningen at sætte levestandarden i vejret i den kommende tid, selv om stigningen må begrænses, så den ikke løber fra produktionen.

Ja men behøver staten at opkræve flere penge, end den har brug for? Der tales nu om en hel milliard. Ja, dette overskud på finansloven har jo hver gang været debatteret, men alle har vel efterhånden erkendt, at staten også må føre samfundsøkonomi foruden at holde orden på selve statsfinanserne. Det er i øvrigt noget, alle lande gør, også konservativt styrede, og det kan kun gøres over skatterne.

Hver gang har oppositionen anlagt det skøn, at man overbudgetterer for stærkt fra regeringens side. Det har dog ikke vist sig at være tilfældet — tværtimod — og er nogen i tvivl, kan de blot læse statistisk departements månedlige publikation „Vareomsætningen med udlandet“. Hvis der ikke gøres noget her for at bremse, kan den danske befolkning let komme fra asken i ilden.

Skal befolkningen da have staten til at spare op for sig? Kan den ikke gøre det selv? Pengene ligger bedre i skatteydernes lommer end i statskassen, siger man, og det kan lyde meget rimeligt, blot pengene blev liggende i skatteydernes lommer. Men befolkningen tager dem jo op til forbrug, og derfor må vi føre finanspolitik, som andre lande gør det. Der opspares i dag betydelige beløb af befolkningen, men altså bare ikke nok. Socialdemokratiet vil

[Peter Nielsen.]

gerne være med til at animere til en forøget privat opsparing, hvorved man kunne undlade at opkræve så stort et kasseoverskud. Vi har heller aldrig fået så mange opsparingsordninger som under de socialdemokratiske regeringer. Vi vil gerne fortsætte, men vi nærer tvivl om, hvorvidt der virkelig kan laves ordninger, som kan fremme den private nyopsparing uden at skulle præmiere gammel kapitaldannelse. Vi må imidlertid nu se på den betænkning, et sagkyndigt udvalg kommer med, men for store forventninger skal man ikke stille dertil. Det er dygtige folk, der har siddet i det udvalg, men det er noget af en håbløs opgave, man har sat dem på, så bjerget vil nok kun barsle med en mus.

Mens jeg hidtil mest har beskæftiget mig med buketkens rod og stilk, er det måske også værd at betragte den anden nye blomst, annonceafgiften. Ja, den vinder vi jo ingen pressetække på; det er jo også betænkeligt at fortrædige den syvende stormagt, men det er dog værd at gøre opmærksom på, at det for så vidt kun er et skatteprivilegium, man her ophæver. Vil næringsdrivende f. eks. udsende en forretningstryksag, er den i dag belagt med 9 pct. oms, som i øvrigt nu foreslås forhøjet til 10 pct. For dagbladsannoncer, der i dag er skattefrie, betyder de 10 pct. blot en ligestilling. Tager man en oplysende pjece, f. eks. den, hvor den højtærede statsminister går og tænker, er også den belagt med 9 pct. oms. Det er der ikke noget at sige til — den er pengene værd; men optages den som annonce, er den skattefri, for så vidt forslaget her ikke gennemføres. For øvrigt har pressen jo ikke noget imod merværdiafgiften, som jo også forudsætter skat på dagblade.

Buketten indeholder også et nyt forslag til udskrivningslov, der ikke giver lettelser som det oprindelige forslag, som nu er blevet optaget af det ærede medlem hr. Poul Møller. Det nye forslag giver dog lettelser, omend kun for folk med jævne indtægter eller med børn. Men vi har altså nu 2 forslag. Der kan måske siges en del pudsigheder om dette. Det ærede medlem hr. Foged har jo nærmest fremstillet det således, at først fremsætter den højtærede finansminister et forslag, så hører han mig holde en anbefalingstale for det, og så

tager ministeren forslaget tilbage — hvorefter det ærede medlem hr. Foged er med til at ville have forslaget opretholdt.

Ja, vi kan jo godt fortsætte med pudsigheder. Også jeg kan citere Folketingstidende, nemlig det ærede medlem hr. Fogeds udtalelse, da det første udskrivningslovforslag var til behandling; det står i Folketingstidende for 1964-65, sp. 1313 — tallet er selvfølgelig en tilfældighed. Her siger det ærede medlem:

„Det vil af mit indlæg fremgå, at finansministeren har fremsat et lovforslag med så få og så små ændringer, at folketinget burde sende lovforslaget retur med besked om at udarbejde et nyt. . .“

Så tager finansministeren lovforslaget tilbage, og derefter er det ærede medlem med til at optage det. Jeg siger ikke dette for at harcelere — jeg ved godt, at det er optaget ud fra betragtningen: hellere få smuler end slet intet brød — men blot for at vise, hvor pudsigt tilværelsen kan være også i dette højerværdige ting.

Men grunden til det nye forslag er jo velbekendt. Det første forslag forudsatte, at merværdiafgiften blev gennemført samtidig, og skal forslaget nu opretholdes, må det betyde, at der skal et par blomster mere i buketten. Men er den ikke stor nok i forvejen? Det er klart, at når vi forhåbentlig snart får den nye afgiftsform, skal buketten visne, og der er samtidig mulighed for direkte skattelettelser.

Mit parti er som sagt villigt til at forhandle om disse forslag, og selvfølgelig kan buketten bindes om, men skal dette ske, er der to ting, vi vil lægge meget stor vægt på: den sociale balance må ikke forrykkes — i hvert fald ikke i nedadgående retning — og slutsummen må nødvendigvis ændres. Et betydeligt kasseoverskud må blive resultatet; ellers kan befolkningen nemt blive ramt på en hårdere og mere følelig måde. Og hvad der kan bevirke arbejdsløshed, vil mit parti modsætte sig.

Befolkningen har modtaget denne buket med fatning og forståelse — nogle vil måske sige apatisk — men jeg tror, de fleste nu gerne snart vil vide besked om, hvad der skal ske, og hvilke ændringer man kan forvente. Selvfølgelig skal forslagene ikke jaskes gennem det høje ting, selv om vi før har vedtaget afgiftslove på en weekend.

[Peter Nielsen.]

Men der bør være tid til at tale med de deputationer, der sikkert vil komme, og der bør være tid til at overveje ændringer og til at få de nødvendige spørgsmål grundigt besvaret. Men befolkningen venter, omend vel ikke just med længsel. Folketinget arbejder ikke i næste uge på grund af Nordisk Råds session, så det vil være betimeligt, om udvalget kan nedsættes i dag og arbejde i morgen med det mere grundlæggende og med udformning af spørgsmål og af eventuelle ændringer, således at arbejdet kan begynde effektivt efter Nordisk Råds session.

Jeg anbefaler.

Henry Christensen: Et af de forslag, vi har til behandling i dag, er forslaget om skat på annoncer. Jeg skal senere vende tilbage med nogle kritiske bemærkninger om dette forslag, men jeg havde indledningsvis lyst til at gøre den undtagelse, at når vi ser nærmere på regeringens udvalg af blomster til den buket, som nu er til behandling, så var der måske en enkelt reklametekst, hvor man kunne fristes til at acceptere annonce-skatten, og det er på den velkendte annoncetekst: Sig det med blomster.

Nu sidder vi altså i en situation, hvor vi har siddet så tit. Regeringen stiller forslag om nye kæmpemæssige skatter til milliardbeløb. Begrundelsen er den sædvanlige: økonomien skal saneres, efterspørgselspresset er for stort, og statens udgifter stiger i rekordtempo — en udvikling, som mere eller mindre er kommet bag på de ansvarlige.

Det er igen den skadelige siksakkurs, vi er stillet over for. Hvor ofte er dette ikke sket gennem de senere år! Hvor minder det os ikke om talrige lignende situationer! Hvor er for øvrigt alle de glade toner fra valgdagen, højtærede finansminister?

Det får mig til at rette det spørgsmål til alle ansvarlige for den økonomiske politik, om vi kan være denne udvikling bekendt. Føler den høje regering eller føler nogen her i det høje ting sig stolte over de økonomisk-

politiske konsekvenser, som den fulgte økonomiske politik så ofte har stillet os over for? Jeg tror, at ud over at beskæftige os med den akutte situation må dansk politik udøvere forsøge kritisk at efterforske, hvilke fundamentale svagheder dansk økonomisk politik lider af, siden vi gang på gang stilles i denne situation. Det kan være menneskeligt at fejle, men at fremture i fejltagelsen er skændigt.

Denne opfordring til at efterprøve og finde fejlene i den økonomiske politik gælder os alle; men naturligvis må ansvaret falde særlig tungt på de kræfter, som har haft den politiske magt gennem de senere år. Jeg har nok set, at enkelte blade forsøger at vende tingene på hovedet og ligesom vil placere et særligt ansvar på de store oppositionspartier, som også var opposition forud for valget den 22. september. Men hvor meget man end vender tingene på hovedet, kan det selvfølgelig ikke ændre, at det først og fremmest er det ledende parti i de tidligere flertalsregeringer, der har ansvaret for den førte politik, og dette så meget desto mere som dette parti, især fra foråret 1963 ved behandlingen af den såkaldte helhedsløsning og af jordlovene, anlagde en meget uforsonlig holdning over for de store oppositionspartier, herunder også mit parti.

Hvad vi nu stilles over for, er et krav om at forøge statens indtægter med ca. 1,5 milliard kr. — vel at mærke ud over den stigning på i forvejen ca. 1,2 milliard kr., som en blot uændret forlængelse af de hidtidige skatte- og afgiftssatser ville have indbragt staten.

De foreslåede afgifts-, skatte- og takstforhøjelser vil altså betyde, at statens andel af den samlede produktionsstigning yderligere øges, og selv om der vel ikke på den aktuelle baggrund er mange, der tør håbe på, at det skal lykkes at holde det kommende års prisstigninger inden for de 2-3 pct., som den højtærede økonomiminister for blot et par måneder siden næsten udnævnte til den yderste grænse for det

[Henry Christensen.]

forsvarlige, så siger det vist en del, at de foreslåede forhøjelser under disse prisforudsætninger ville placere to tredjedele af det kommende års forventede samlede indkomststigninger hos staten. Hertil kommer så kommunernes voksende behov. Der bliver ikke meget tilbage til erhvervenes nødvendige udbygning og som tilskyndelse til videre produktionsfremgang. Mon ikke også regeringen skulle besinde sig på det gamle ord om ikke at binde munden på den okse, der tærsker?

Hvorfor stilles vi så over for disse krav om øgede statsindtægter? Der er to hovedgrunde. Den ene er den skæve udvikling i samfundøkonomien og den anden statens eget kolossale merforbrug.

Den skæve udvikling i samfundøkonomien, hvad består den i? Den består i flere ting, men den består især i, at vi stadig væk bevilger hinanden indkomster ud over, hvad der er dækning for i den produktion, vi frembringer, og som alene er i stand til at danne grundlaget for vor egentlige velstand. Det giver sig udslag — når vi gør noget sådant — i et forbrug ud over produktionen og ledsages af stor gældsstiftelse i udlandet, forøget indenlandsk inflation og en skæv balance mellem forbrug og investering med den rekordagtigt høje rente til følge.

Dette forhold er da også ganske tydeligt lagt til grund i finansministerens oplæg. Han ønsker et overskud på drifts- og anlægsbudgettet på omkring 1.600 mill. kr. og deraf et kasseoverskud på 1.000 mill. kr. Dette begrundes i fremsættelsestalen først og fremmest med det store efterspørgselspres og den meget betydelige forøgelse af importen og det deraf følgende underskud på handelsbalancen. Jeg skal ikke nægte, at den højterede finansministers begrundelse er både økonomisk rigtigere og modigere end den højterede statsministers afvisning for nylig i en tale i Glostrup af, at det, vi her står over for, skulle have nogen som helst sammenhæng med de løn- og indkomstforhøjelser, der gennemføres i forårets løb. For selvfølgelig har de det, og selvfølgelig er det finansministeren, der har ret.

Af skattebukettens samlede nettobeløb på 1.200 mill. kr. begrundes statsministeren

de 1.000 mill. eller $\frac{5}{6}$ med, at de skal skummes af indkomsterne og lægges hen i et kasseoverskud, altså med, at vi har bevilget hinanden indkomster ud over, hvad der er dækning for, og at pengene derfor skal tages fra borgernes forbrug igen. Gør vi ikke det, vil inflationspresset blive større og underskuddet på vor betalingsbalance yderligere stige.

Vi erkender, at vi igen er bragt dertil, at vi må finde veje til begrænsning af den for store købekraft, men to bemærkninger er nødvendige i den forbindelse. Den ene er, at den vej at lade for store indkomster få lov at finde sted og derefter tage dem ind igen i skatter ikke er gratis. Dens farlige virkninger er, at vi dermed får et højere omkostningsniveau end nødvendigt til skade for vor konkurrenceevne og beskæftigelse i det lange løb, og den befordrer inflation. Den anden bemærkning er — og den er direkte rettet til regeringen — at vi ikke burde være kommet dertil, hvor alt dette er nødvendigt.

Venstre gjorde det klart i sit program sidste sommer, senere under valgkampen i september, vi gjorde det igen klart her i folketinget under behandlingen af efterårets afgiftslove og på ny under finanslovdebatten, at vi alvorligt henstillede til landets regering, at den i god tid forud for indkomstafgørelserne, overenskomstforhandlingerne og andre forhandlinger om indkomster klarlagde de samfundøkonomiske muligheder for indkomststigninger. Herunder måtte, sagde vi, samtidig indgå målsætningen: at skabe balance i vort betalingsforhold med udlandet og at begrænse inflationen. Men regeringen fulgte ikke denne opfordring, og den benyttede ikke sin autoritet, således som den burde have været forpligtet til. Dette ansvar er i dag regeringens.

Det nye instrument, som her skulle bestå sin prøve, var indkomstpolitikken. I venstre er vi ikke imod en indkomstpolitik, blot man gør sig dens form og indhold klar. Skal et af målene for den økonomiske politik være så vidt muligt at garantere den fulde beskæftigelse, bliver en form for indkomstpolitik et fornødent supplement til kredit- og finanspolitikken. Men hvad vi har advaret imod gentagne gange, var en opdeling af ansvaret, som i realiteten ikke lader

[Henry Christensen.]

noget ansvar tilbage. Dette ansvar måtte ikke, sagde vi, forflygtiges for regeringen, og det er, hvad vi mener der er sket, og det er det, vi mener har bidraget til, at vanskelighederne nu er forøget.

I diskussionen om indkomstudviklingen sker det ofte, at det hovedsagelig er lønudviklingen, som omtales. Vi bør bestæbe os på at tydeliggøre, at sigtet må være en udvikling med en afbalanceret samlet indkomstudvikling, men vi bør så også sagligt tilføje, at lønudviklingen er den dominerende indkomstfaktor, og at de fleste andre indkomstfaktorer er afledt heraf.

Hvad står vi da så over for nu?

Vi må naturligvis på nuværende tidspunkt lægge det indkomstniveau, som det private såvel som det offentlige arbejdsmarked efter alt at dømme når frem til i enighed, til grund. Dette er udgangspunktet i dag.

Læser vi det tidligere ærede medlem Hans Rasmussens vurdering af det forventede arbejdsmarkedsforlig, og lægger vi dertil dyrtidsreguleringerne såvel i foråret som i dette efterår, som alle også nu regner med, samt hvad vi som mindstemål må regne med af afsmitning, lønglidning og andet, må vi regne med efter 1. april næste år at stå med et løn- og indkomstniveau, som er mindst en halv snes procent højere end i dag. Og heroverfor står så den forventede produktivtetsstigning i årets løb på 3 pct.

De to tal forklarer jo lidt om, hvad opgaven er, forklarer, hvad der nu er lagt over til folketinget, og forklarer også, at vi ikke burde være kommet dertil, hvor opgaven nu er en bunden opgave. Denne skævhed mellem indkomst- og produktionsudvikling sker endda på baggrund af et år, hvor vi har haft et rekordagtigt underskud på betalingsbalancen, en forstærket inflation og rekordrente. Vi kan altså ikke benægte opgavens karakter, men jeg vil føje til: den løses ikke bare ved blomster. Hvis vi virkelig skal sætte ind over for den samfundsøkonomiske opgave, vi er stillet over for, må det dreje sig om mere vidtgående perspektiver og om at finde andre veje i den økonomiske politik end blot den at tage de for store indkomster fra borgerne igen. Der må en mere samlet løsning til, og i denne samlede løsning må efter venstres opfattelse

indgå en række forhold, som jeg nu nærmere skal nævne.

Det første er, at skævheden mellem det for store forbrug og den for lille opsparing må angribes. Den private opsparing må yderligere fremmes. Den er vokset stærkt i de senere år, men altså ikke nok. Vi ønsker derfor skattereglerne til fremme af opsparingen udvidet, gerne forenklet, men i hvert fald udvidet. Det gælder størrelsen af den opsparing, der kan begunstiges. Det gælder indførelsen af investeringsfundsregler også for lønmodtagere. Det gælder særlig fremme af ungdommens opsparing. Hvad er det for resten blevet til med statsministerens løfte vedrørende de unges boligopsparing?

Det gælder også erhvervslivets opsparing. Vi har afvist økonomiministerens angreb på afskrivningsreglerne, og jeg kan med stor glæde notere, at den højtberede handelsminister i virkeligheden tilsyneladende nu kan gøre rede for, at denne afvisning har båret frugt. Skal vi gøre en indsats for at sikre den rigtigste investeringsudnyttelse også i erhvervslivet, bør vi snarere overveje at slække de bånd, som måske i dag kan binde virksomhedernes opsparing til anvendelse inden for samme virksomhed.

Af samme grund behøver jeg jo ikke at nævne, at den del af buketten, som gennem højere selskabsskatter, arve- og gaveafgifter vil formindske den private kapitaldannelse, ikke kan tjene som led i det sigte, vi har. Det er også en højst besynderlig vej til en bedre balance mellem forbrug og investering, medmindre man har det fejlagtige syn, at det kun er statens investeringer, der skal øges. Derimod kan jeg anbefale, at regeringen nu mere positivt interesserer sig for vore forslag om lighed i beskatningen mellem kooperationshandelen og den private handel.

Det næste, jeg vil nævne, er hele bolig- og huslejepolitikken. Der går jo mange træde mellem den og den almindelige økonomiske udvikling. Sundhed i økonomien er af stor betydning, når vi skal løse boligproblemet, og vi må også se i øjnene, at vi ikke får varig sundhed i økonomien, så længe bolig- og husleje-problemet ikke er løst. Jeg skal ikke her komme ind på de mange urimelige virkninger, boligproblemet har, især for familier med børn

[Henry Christensen.]

og for de mange unge, der ofte er henvist til de nyeste og dyreste lejligheder. Men dertil kommer, at det giver et urimeligt grundlag også for de nye byrder, der ligger i regeringens afgiftsbuket. Der er nu kun halvanden måned, til lejeloven udløber, og det er egentlig i sig selv ganske uforståeligt, at regeringen har ventet så længe med at fremsætte et forslag, til trods for at den fik det års udsættelse, som den dengang lagde megen vægt på. Regeringen ville gøre vel i at indse, at der for venstre både ud fra samfundsøkonomiske og opsparelsesmæssige hensyn er en nøje sammenhæng mellem løsningen af bolig- og husleje-problemet og de almindelige økonomiske spørgsmål, vi står over for.

Det tredje, vi må i gang med, er et angreb på inflationen. Den har alle talt om i mange år, men ligesom med vejret bliver der almindeligvis ikke gjort ret meget ved det. Vi har måske forskellig opfattelse af inflationskilderne, men kan vi ikke enes om, hvilke disse er, og hvordan vi vil angribe dem, så må vi have en nærmere afklaring af hele inflationsproblemet i Danmark. Det kan ikke nytte, at vi bare lader det hele få lov til at gå uden at gøre noget ved det. Vi vil i venstre, idet vi også her må lægge det foreløbige arbejdsmarkedsresultat til grund, opfordre til, at vi nu får en særlig sagkyndig udredning af inflationsproblemet. I denne udredning må også indgå en undersøgelse og vurdering af, i hvilket omfang det særlige danske pristalsystem og den særlige danske fuldautomatiske lønregulering befordrer inflationen.

Det fjerde, jeg vil nævne, som der må ske noget med, er skattereformen, som vi alt for længe har trængt til. Denne reform er netop begrundet med, at vi ønsker de produktive og opsparingsfremmende muligheder i vort samfund styrket. Den er også forudsætningen for forenkling og for mange enkeltspørgsmåls løsninger, herunder det så stærkt diskuterede sambeskatningsproblem. Men en reform betyder omlægning, herunder omlægning fra direkte skatter til forbrugs-skatter, og denne omlægning aktualiserer diskussionen om fremtidens forbrugsbeskatningssystem.

I venstre anser vi en drøftelse heraf og et arbejde vedrørende dette spørgsmål for positivt

og rigtigt, ja, nødvendigt. Regeringen har jo tilsyneladende længe været parat til at tage stilling til fordel for merværdiafgiften. Om det er kærlighed til denne beskatningsform eller behovet for en hurtig og bekvem vej til flere penge i kassen, der trækker mest, står måske ikke helt klart. For et par måneder siden kunne den højtærede finansminister bebude et forslag i februar, men nu her i februar siger finansministeren, at han ikke kan sige noget sikkert om, hvornår et forslag kan foreligge.

Vi i venstre er ikke blinde for fordelene ved merværdibeskatningssystemet sammenlignet med andre forbrugsbeskatningsformer. Men det danske folketings må, inden det tager stilling, have meget nøje overvejet og undersøgt de mange administrative problemer, der kan rejses, og det forsvarelige i i det hele taget at foretrække et system, som kræver 380.000 registreringspligtige. Må jeg her indskyde den bemærkning i anledning af den højtærede finansministers udtalelser forleden om den tilsyneladende meget store tilslutning fra erhvervene til merværdiafgiften som fremtidens afgiftssystem, at så vidt jeg er orienteret, har dette referat af erhvervenes vurdering og forhandlinger med den højtærede finansminister vakt megen undren hos en række af dem, der har deltaget i disse forhandlinger.

Må jeg yderligere særlig om formen for behandlingen af disse forslag sige, at regeringen må føle sig forpligtet til at sikre folketings rigelig tid til arbejdet. Det drejer sig om folketingets eget arbejde og om at give folketingets medlemmer fornøden mulighed for drøftelse med deres vælgere og med de implicerede parter. Den erfaring, vi for et par år siden høstede med hensyn til jordlovene, bør være en advarsel om, at folketings ikke får for knap tid til behandlingen af store og indgribende forslag.

Dernæst må det være opgaven at afveje de forskellige forbrugsbeskatningssystemer fordømsfrit over for hinanden. Når vi skal gå over til så stor en reform, må vi have gjort os klart, hvad der for alvor tjener vort fremtidige beskatningssystem bedst. Det må også være regeringens opgave at tilvejebringe det fornødne grund-

[Henry Christensen.]

lag for den ligelige afvejning af de forskellige muligheder, der kan komme på tale, og også grundlaget for, at vi kan afveje fordele og ulemper på tilstrækkelig sagligt grundlag.

Endelig vil jeg i denne forbindelse som noget helt afgørende nævne, at det, vi for vort vedkommende står over for, er en skattereform eller en omlægning, om man vil. Det er denne samlede skattepolitiske løsning, vi nu skal sigte imod, og ikke bare at skaffe staten større og mere bekvemme nye indtægtsformer.

De to led i den aktuelle finanspolitik er overskuddet og skatterne. Det tredje er statens udgifter. Vi har jo fået forelagt enorme udgiftsstigninger, så store som nogen sinde. Det er i sig selv mere end slemt nok. Værre er det, at de tilsyneladende er kommet bag på de fleste, vel også bag på regeringen. Derfor må min første bemærkning vedrørende udgifterne være selve udgiftssystemet. Udgiftsstigninger bør ikke komme overraskende. De bør heller ikke være noget sikkert. De bør komme som følge af positive beslutninger i forbindelse med det fornødne samlede overblik. Det er dette, vi alt for længe har manglet i vor finanspolitik her i landet. Først nu er vi ved at skabe et grundlag for investeringsopgavernes bedømmelse og afvejning. Men langt det største udgiftsområde er dog stadig driftsudgifterne. Vi må derfor vurdere den samlede udgiftsudvikling på længere sigt end hidtil.

Som et forsøg på et skridt i denne retning rettede jeg derfor før jul en opfordring til finansministeren om at søge et grundlag for vurdering af udgiftsudviklingen også for 1966-67 tilvejebragt. Jeg takker derfor den højtærede finansminister, fordi han bebudede, at et sådant udgiftsskøn nu vil blive fremlagt. Det bør bl.a. tjene som grundlag for folketingets beslutninger, der rækker langt frem i tiden, og som ofte først afsætter sig i større udgifter i det næstkommende finansår. Måske dette også vil kunne tjene andre nyttige formål i vore politiske, økonomiske forhandlinger, der nu står for.

Men det aktuelle er selvfølgelig selve udgiftsstigningen i finansåret 1965-66. Den er vel foreløbig på godt 2 milliarder kr.,

og vi har endda ikke fået alle udgiftsposterne forelagt endnu. Lad mig sige, at dem må den højtærede finansminister og hans ministerkolleger nu snarest muligt se at få afklaret. Det vil simpelt hen være en forudsætning for, at det egentlige arbejde kan komme i gang. Længe nok har vi arbejdet stykkevis; det kan ikke være forsvareligt mere.

Regeringen må endvidere gøre sig fortrolig med, at en så voldsom udgiftsstigning som den foreslåede simpelt hen ikke går. Husk på virkningerne i mange henseender, husk f.eks. på, at noget af det ulykkelige, der sker, er, at der lægges forøgede byrder på mange mennesker, der ikke har haft adgang til det almindelige indkomstkapløb, der ellers finder sted. I drøftelsen om, hvor meget det offentlige bør kunne disponere over af det samlede nationalprodukt, må — måske ikke mindre relevant — indgå, hvor meget stat og kommune bør kunne sætte sig på af den produktionsstigning, som de producerende led i samfundet, arbejdere, funktionærer, erhvervsdrivende og andre, skaber. Derfor må regeringen gøre sig fortrolig med — og jo før jo bedre — at en udgiftsreduktion eller måske rettere en mindre udgiftsstigning end de bebudede godt 2 milliarder kr. vil være en nødvendighed.

Man kan så spørge: hvordan skal et sådant resultat tilvejebringes? Jeg vil sige, at det må være regeringens opgave. Det er regeringen, der sidder med hele budgetlægningen, med hele administrationsapparatet til sin rådighed. Det er den, der har mulighed for på sagligt grundlag af anvise, hvor begrænsninger i de offentlige udgiftsstigninger kan nås. Når den skal i gang med denne opgave, må den erindre, at det ikke altid har været skik, at lovbundne udgifter var urørlige for regering og folketing. Det er vel kun noget, som gælder, når den økonomiske politik bliver utilladelig kortsigtet. Denne opgave må vi altså stille regeringen over for.

Mon ikke de fleste i deres private økonomi møder det, at indkomsten slipper op før ønskerne? Ganske det samme stilles vi over for, når det gælder den offentlige økonomi, for selve dette, at goderne søges nået via det offentlige, ændrer jo intet i, at de skal

[Henry Christensen.]

betales. Både det anlægsprogram, vi drøftede forleden her i det høje ting, og den oversigt over udviklingen i driftsudgifterne, jeg nævnte før, skulle være med til at sikre, at det blev de mindst væsentlige ønsker, som kan udsættes.

Hele dette forhold er jo ikke blot et spørgsmål om bevillinger; det er for anlægsprogrammet også et spørgsmål, om der overhovedet er produktionsmæssig mulighed for at gennemføre det i det omfang, finansministeren foreløbig har regnet med, og jeg stiller derfor det spørgsmål til ham, om han mener, det er muligt at gennemføre det i det omfang, det er optaget i finanslovsforslaget i øjeblikket.

Efter venstres opfattelse må opgaverne tages op i denne rækkefølge. Vi må have den samlede samfundsøkonomiske og statsfinansielle problemstilling afklaret. Den og først den kan angive behovet for statens indtægter. Først da vil det være muligt at realitetsbehandle finansministerens buketløsning.

Nogle enkelte principielle synspunkter om selve de fremsatte lovforslag kan det imidlertid nok allerede nu være hensigtsmæssigt at anføre. Forord bryder som bekendt ingen trætte. Lad mig dog først sige, at jeg har undret mig over, at der i et af de københavnske morgenblade skal være dukket den tanke op, at man i stedet for alle afgiftsforslagene skunne opkræve et kvartals ekstra statsskat. Jeg skal ikke benægte min forundring heroverfor. At den oven i købet lanceres i det radikale hovedstadsblad og har fået støtte i et af de radikale provinsblade, gør ikke min undren mindre. Derimod forundrer det mig ikke, at det ærede medlem hr. Aksel Larsen tilsyneladende er begejstret for tanken.

I venstre er det vor opfattelse, at den direkte beskatning bærer en for stor byrde, at man for stærkt straffer arbejde, produktion og opsparing, og at en skattereform netop skal tjene til at komme væk herfra. Derfor vil vi naturligvis ikke som indledning til et arbejde herfor begynde med at gå lige den modsatte vej. Har man for øvrigt tænkt på de vilkårligheder, der ville følge af en sådan fremgangsmåde? Mange mennesker har betydelige svingninger i indkomsten fra det ene år til det andet, og tilfæl-

digheder kan afgøre, om de bliver ekstraordinært hårdt ramt. Eller hvordan er den skatteyder stillet, som har forøget sin indkomst fra 22.000 kr. til 23.000 kr., altså med 1.000 kr.? Han skal i det første år af denne indkomstforøgelse betale 70-75 pct. til stat og kommune. Kan man virkelig for alvor foreslå en forhøjelse her, der vil bewirke, at han det første år skal betale op imod 100 pct., og tro, at det kan få en heldig virkning for arbejdslyst og initiativ? Ganske vist og heldigvis har vi fradragsretten til at rette noget af skævheden op, men alligevel tror jeg, enhver kan se, at det vil være for groft.

I forbindelse med udskrivningsloven er der også grund til at bemærke det besynderlige — som det ærede medlem hr. Peter Nielsen også var inde på, men ganske vist ud fra en anden betragtning — i den højtærede finansministers fremgangsmåde, den, som det ærede medlem hr. Foged forleden dag betegnede som noget i retning af kidnapping, da ministeren ligesom med et kunstgreb ville fjerne det lovforslag, der var fremsat, og som havde fået tilslutning fra det ærede medlem hr. Peter Nielsen, fra folketingets talerstol. Selv med den ændrede udskrivningslov vil der være tale om en meget betydelig stigning i de direkte skatter. Det er som allerede nævnt venstres principielle synspunkt, at sigtet må være en forskydning af beskatningen fra arbejde og opsparing over på forbrug.

Jeg har allerede anført venstres uvilje over for de forslag, der mere eller mindre belaster den private opsparing eller kapitaldannelse. Disse forslag kan specielt ikke være særlig egnede til at løse den opgave at begrænse det for store forbrug. Jeg har også tydelige erindringer om en tilsvarende vurdering hos den højtærede finansminister, dengang det ærede medlem hr. Aksel Larsen for nogle måneder siden antydede ønsker i samme retning som disse forslag. Så meget desto mindre forstår jeg, at vi alligevel nu skal præsenteres for finansministerforslag i den retning.

En anden af de blomster, der har groet i det ærede medlem hr. Aksel Larsens have, er skatten på reklame; det er nu i regeringens forslag blevet til skat på annoncer. Der er anden reklame, som der er oms på, det ved vi alle meget vel; men en hel del

[Henry Christensen.]

reklame går helt fri. Forslaget betyder i sin nuværende skikkelse enten forøgede omkostninger for erhvervslivet eller en skat, som særlig rammer bærerne af annoncerne. Det vil i praksis givetvis betyde en yderligere stærkt forøget risiko for bladdød for de mindre aviser her i landet, og det undrer mig egentlig, hvordan den højtærede undervisningsminister og den højtærede kulturminister har kunnet gå med på den galej.

En anden gruppe af forslagene, som rammer produktionen og dens omkostninger, er elskatten og den forhøjede benzinafgift; den sidste faldt jo, sidst vi behandlede den i december måned. Den højtærede finansminister bør tænke på den særlige danske fuldautomatiske pristalsregulering. Hvis afgifter ikke fuldstændig kan holdes fri for pristalsvirkninger, så kan vi i uheldigste fald komme i den situation, at de udløser en generel indkomstforhøjelse på 700-800 mill. kr. Så tjener de i hvert fald ikke deres formål: at begrænse den samlede købekraft.

I forbindelse med forslagene om elskat og annonceskat kan man meget vel ligesom det ærede medlem hr. Peter Nielsen sige, at dér har finansministeren forsøgt at frigøre sig for tidligere beskyldninger om manglende fantasi. Men det er ikke bare et spørgsmål om fantasifuldhed, det er også et spørgsmål om, hvilke udslag fantasifuldheden giver, og vi synes ærlig talt ikke om udslaget.

Elskatten vil ramme visse særlige produktioner hårdt. Vi har fået forelagt en række eksempler, der viser, at visse produktionsgrene, også eksportproduktion, belastes meget voldsomt heraf, og dertil kommer en række andre ubehageligheder ved denne konkurrenceforvridning. De, der bruger el til madlavning, opvarmning o.s.v., beskattes, medens de, der bruger andre opvarmnings- og energikilder, fritages. Den virker altså diskriminerende. Jeg har set, at den rammer særlig hårdt i Sønderjylland. Jeg tror, at der, som lovforslaget ser ud, er afgørende uheldige sider ved det, og jeg kan sige, at venstre i høj grad er modstander af denne beskatningsform.

Uden at gå ind på alle lovforslagene vil jeg gerne anføre, at vi også har forskellige indvendinger mod visse ting i enkelte af de andre lovforslag. Disse indvendinger må

efterprøves og vurderes. Men jeg må indrømme, at der også er sukkergodt i regeringens lovforslag — ellers ville det jo heller ikke have været en socialdemokratisk regering.

Der vil også i mit parti være sympati for at friholde børnene — eller rettere sagt: normaludgifterne til børn — for virkningerne af den store skattebuket. Jeg går ud fra, at finansministeren er parat til at forelægge de beregninger, som begrundes, at han er nået frem til netop de beløb, lovforslaget indeholder herom.

Men om det andet lovforslag, hvorefter der skal ydes kontante tilskud til 1,7 million af de 2,2 millioner skatteydere, man ellers er ude efter, vil jeg gerne sige, at det måske mere end mange ord understreger den svaghed, der præger regeringen. Først bevilger vi hinanden for store indkomster; derefter kommer man med forslag, der går ud på gennem skatterne at tage en del af disse indkomster fra borgerne igen, og så skal der gives kontante tilskud til 70 pct. af skatteyderne. Er finansministeren ærlig talt ikke flov over at have fremsat sådanne forslag? Den unge ikke-forsørger, som har en skala-indkomst på mellem 15.000 og 16.000 kr., hvilket vel svarer til en faktisk indkomst på 20.000 kr. eller måske mere, vil man give et årligt kontant tilskud på 30 kr. eller 2 kr. 50 øre om måneden. Hvad er den saglige mening med en sådan politik i sammenhæng med den opgave at begrænse forbruget?

Jeg har tidligere erkendt, at den opgave, vi er stillet over for, til en vis grad er en bunden opgave. Vi må regne med det resultat, der kan forventes på arbejdsmarkedet. Vi kan glæde os over, at alt tyder på, at der ikke bliver nogen arbejdskonflikt. Men resultatet kommer til at danne baggrund for de indkomst- og finanspolitiske overvejelser, der nu skal ske. Indkomstpolitikens muligheder er vel hermed udtømt i denne omgang, og vi har kun tilbage at rette op på den skævhed mellem produktion og efterspørgsel, der findes i vort samfund.

Men det er ikke ligegyldigt, hvordan denne opgave løses. Socialdemokratiet kender tilsyneladende stadig kun den ene vej: højere skatter. Efter venstres opfattelse er der flere strenge i den økonomiske politik. Det er nogle af disse andre muligheder, jeg har fremdraget, og de må efter vor opfattelse

[Henry Christensen.]

have en lige så central placering i de kommende forhandlinger. I det omfang den private opsparing kan fremmes, åbnes der under visse forudsætninger særlige muligheder. Selve finanspolitikken drejer sig ikke blot om skatter. En finanspolitisk stramning drejer sig også om udgiftssiden. Et af formålene med den så længe tilstræbte prioritering af samfundsudgifterne er netop at give os grundlag for et rigtigt valg, når stramning er fornøden. Koncentrerer vi os i særlig grad om at tilgodese de produktive investeringer, såvel private som offentlige, vil vi have store muligheder for nye store fremskridt for den danske befolkning i løbet af få år.

Disse led må altså med i den samlede opgave, vi er stillet over for. At det derudover også bliver nødvendigt at forøge forbrugsbeskatningen, vil vi, sådan som situationen er, ikke kunne afvise. Kommer vi igennem de øvrige led på tilfredsstillende vis, vil venstre også sagligt deltage i udformningen af den yderligere forbrugsbeskatning, men forhandling herom nytter ikke, uden at de øvrige forhold er afklaret. Først da kan vi på forsvarligt grundlag drøfte størrelsen og indholdet af de nødvendige skatter.

Når statsministeren derfor har stillet det op på den måde, at forhandlingen alene måtte dreje sig om at skifte blomster i regeringens buket, kan jeg roligt sige, at dette forhandlingsgrundlag er ganske utilstrækkeligt for venstre. Det tror jeg også statsministeren vil være villig til at erkende — ellers ville han ikke handle klogt og fornuftigt.

Vi er indstillet på et sagligt arbejde i det forventede udvalg, hvor alle de forhold, jeg har fremdraget, må indgå. Vi har imod venstres ønske en socialdemokratisk regering. Det er ikke over for den, vi kan føle nogen forpligtelse eller noget ansvar, men alene over for de foreliggende problemer. Det er ud fra dette grundsyn, vi vil sætte vore kræfter ind. Det må også tælle med i vor vurdering, at den nuværende regering er en mindretalsregering i et folketing, hvor der ikke er noget socialistisk flertal. Jeg går på trods af det tidligere ærede medlem hr. Hans Rasmussens udtalelser forleden ud fra, at regeringen klart erkender tingenes tilstand, den parlamentariske stilling her i

det høje ting, og er indstillet på at rette sig herefter.

Poul Møller: Der vil i dag sikkert blive talt meget blomstersprog. Af en eller anden mærkelig grund skal det gå ud over vor danske flora, at statskassen mangler penge. Jeg skal helt holde mig fra blomstersproget, for der er egentlig ikke noget så tiltalende som blomster og ikke noget så utiltalende som den kost, vi står med her — den er i hvert fald utiltalende for de mennesker, der skal betale de omkring 2.000 kr. mere pr. familie i det kommende år, fordi der tales blomstersprog på Christiansborg. Jeg vil derfor lade blomsterne ligge og holde mig til kosten, som den er.

Det ærede medlem hr. Peter Nielsen gjorde nogle bemærkninger over for oppositionen, som jeg egentlig synes han skulle have ladet ligge, i hvert fald indtil anden omgang. På forhånd at skælde os ud, fordi regeringen mangler penge, er der jo egentlig ingen grund til, slet ikke da han formentlig har brug for vor støtte til at skaffe disse penge. Nu vil jeg gerne sige til det ærede medlem hr. Peter Nielsen, at han er ikke nogen principfast mand. Han er let at overtale. Når han sagde, at det er hans princip at være imod indirekte skatter, må man sige, at det er lykkedes ham meget godt at fravige disse principper, både i dag og ved anden lejlighed. Det skal jeg ikke skælde ham ud for, men jeg kunne nok tænke mig at gøre nogle bemærkninger i anledning af hans indledning her i dag, hans polemik mod oppositionen, for det kan måske også være meget godt, at vi får talt ud sammen, inden vi skal ind ved forhandlingsbordet. Det er vel derfor, forretningsordenen foreskriver en principiel førstebehandling, hvor man så at sige kan sige sin mening lige ud uden noget diplomatisk omsvøb.

Se, jeg står og tænker på, hvad egentlig den menige vælger går og tænker på i denne tid. Hvad går den menige vælger og tænker på, når han går tur på Godthåbsvej, eller hvor det nu kan være, han har sin gang? Mon ikke han tænker på, hvorfor denne situation, vi her står i, blev ganske fortiet under valgkampen? Mon ikke det må være lidt vanskeligt for ham at forstå politik, når han nu lige har stemt for få

[Poul Møller.]

måneder siden uden at høre noget om, at riget fattes penge, uden at høre noget om, at skatterne skulle stige med 2.000 kr. pr. familie? Mon han så ikke mener, at politik er egentlig noget mærkeligt noget? Fra møde til møde fortalte vi vælgerne, at der efter valget var en regning, som skulle betales; det stod også i vort valgmanifest.

Men man må oprigtig talt sige, at det store socialdemokrati ikke gjorde sig nogen ulemghed med at forklare dette regningsbegreb for vælgerne forud for valget. Hvad gjorde socialdemokratiet egentlig? Det tav. Det var fuldstændig stille, når der blev talt om en regning. Den højtærede statsminister var i fjernsynet. Han benægtede, at vi har inflation, en inflation, som økonomiministeren siden har sat sig for at bekæmpe. Nu må det indrømmes, at den højtærede økonomiminister jo har haft et vist held. Der er noget, der er blevet billigere, efter at han er blevet økonomiminister, nemlig obligationerne. Det var vel ikke lige det, der var hensigten. Hensigten med den økonomiske politik var vel ikke, at det var her man skulle sætte ind med prisbilliggørelsen.

Vi har set, at den benægtelse, at der var inflation i 1964 i Danmark, dog alligevel må bestrides, for priserne steg i løbet af 1964 med omkring 5 pct. Nu ved jeg nok, at der mellem den højtærede statsminister og mig kan være uenighed om, hvad der er inflation. Hvis man tænker på sådan noget som det, tyskerne oplevede efter første verdenskrig, hvis det er det, man mener der skal til, for at man kan sige, at vi har inflation, så har vi naturligvis ikke inflation. Men vi er jo alle sammen klar over, hvad vi i daglig tale forstår ved inflation: stadig, konstant stigning i priserne, der udmarver f. eks. opsparens værdi, og som gør, at det bliver mindre og mindre attraktivt for befolkningen at lægge penge til side, at det bliver mere og mere attraktivt at bruge, mens man har, at det er klogere at leve på gæld end at spare

sammen, før man køber tingene, alt dette er inflationens kendetegn, og dem lever vi under og har levet under i mange år, og vi levede også under dem i 1964.

Nu har vi fået det nye pristal. Det kan ofte forvirre folk, for når pristallet stiger med 2 points, er der mange, der er tilbøjelige til at sige, at det er næsten ingenting, for de har oplevet 10-15 points under det gamle pristal. Hvis man derfor skal forvirre folk helt, skal man finde på nye pristal, som ikke er let sammenlignelige med det, man er vant til. Så tror de ikke, at der er inflation. Ser vi derfor på det gamle pristal, ville 1914-pristallet i 1964 være steget med 26 points. 26 points i 1914-pristallet er dog så meget, at vi alle sammen ville være klar over, at der er inflation i Danmark.

Ser vi bort fra inflationsproblemet, er der også et andet økonomisk problem, handelsbalanceunderskuddet. Talte vi under valgkampen til vælgerne om handelsbalanceunderskuddet, hvad var så svaret fra socialdemokratiets side? Der var ingen grund til at være bange for det handelsbalanceunderskud. Det var råvarerne, råvarelagrene, der var steget. Man havde forsynet sig, og i virkeligheden havde man ført en klog politik, fordi man havde købt godt ind, inden priserne steg.

I dag står vi ikke desto mindre over for den kendsgerning, at den højtærede finansminister ønsker et højere statsoverskud for at kunne bekæmpe handelsbalanceunderskuddet, så noget må der jo være i vejen med det. Vi er vel alle sammen klar over, at når vi de første 11 måneder af 1964 havde et underskud på handelsbalancen på 3.308 mill. kr. i modsætning til 1.604 mill. kr. i de første 11 måneder af 1963, altså mere end en fordobling af vort handelsbalanceunderskud, så er der noget galt. Så er der noget galt, og så er økonomien ikke i nogen sund udvikling.

Vi har jo også her i 1965 set, hvordan valutaeserverne er begyndt at vige, fordi

[Poul Møller.]

det måske ikke er så let længere for erhvervs- livet at få kreditter i udlandet. Vi har skjult handelsbalancens nøgne kendsger- ning, at vi køber mere, end vi sælger, at vi har et underskud i vor samhandel med udlandet, som er meget betydeligt. Det har vi skjult ved at låne; således som så mange mennesker her i landet er tilbøjelige til at leve på lån, leve på kreditgivning, leve på afbetaling, således har vi også gjort det samfundsøkonomisk.

Ser vi på statsfinansernes stilling, hvad gjorde man så under valgkampagnen? Fortalte socialdemokraterne, at statsfinan- serne ville gerere sig således, at man til de normale indkomststigninger på godt 1 milliard kr., vi ville få, derudover skulle lægge et beløb på 1½-2 milliarder i nye skatter og afgifter? Blev det røbet for vælgerne? Eller var det en af de hemme- ligheder, man bevarede for sig selv, så man sikrede sig, at ingen fik noget at vide om det før valget?

Det var ikke således, at man ikke havde mulighed for at lægge kortene på bordet; det var ikke således, at den højtærede finansmini- ster ikke måtte vide en hel del om dette pro- blem. Det er jo ikke nye udgifter, vi står over for; bortset fra tjenestemændenes lønfor- højelse er der i denne folketingsssamling ikke blevet vedtaget udgiftsstigninger. Det var altså gamle udgiftsstigninger, det var noget, man vidste ville give en vældig byrde i det kommende finansår. Men hvad gjorde finansministeren? Hvad gjorde finansmini- steren, da han blev opfordret til at svare, oven i købet i den officielle form, som folketingets spørgetid må have? Hvad svarede finansministeren den 9. september 1964, 13 dage før valget? Medlemmerne ved det, det kan læses i Folketingstidende. Finansministeren lagde ikke kortene på bordet. Finansministeren udtalte sig i kryp- tiske vendinger; han udtalte, at der ville være indtægtsstigninger normalt og auto- matisk på godt 1 milliard kr., og de udgiftsstigninger, man kendte til, ville være på 700 mill. kr., hvortil ville komme nogle andre; men han sagde ikke, at der ville blive tale om nogle andre på op til 2 milliarder kr., som ville skabe et finan- sielt behov for staten på det betydelige beløb, vi her står over for. Mon ikke mange

vælgere går og tænker på disse problemer? Det er rigtigt, at statens udgifter er steget, men det er også rigtigt, at denne udgifts- stigning var almindelig bekendt for den, der kendte statsfinanserne før den 9. sep- tember i fjor, og det kan ikke være rigtigt, at den højtærede finansminister ikke vidste det den dag, da han skulle besvare spørgs- mål i folketingets spørgetid.

Det siges, at vi alle er ansvarlige for disse udgifter. Vi er også rede til at bære en væ- sentlig del af ansvaret herfor, men vi har dog lyst til at tage visse forbehold under denne behandling. Det er regeringen, der møder os med udgiftsforslag. Det er rege- ringen, der kommer i dette folketing med sine udgiftslove. Ville det da ikke være rimeligt, om det var regeringen, der, når den fremsatte udgiftslovene, redegjorde for, om der inden for de gældende ind- tægtsmuligheder var dækning for de beløb, som disse udgiftslove skal indbringe? Kan man gå ud fra, at oppositionen altid skal regne med, at når regeringen kommer med udgiftslove, er der ikke penge til at betale disse udgifter med? Det må dog være finansministeren med alle hans embeds- mænd, med hans budgetkontor, med hans finansdepartement, med hans skattedepar- tement, det må dog være ham, der er i be- siddelse af det fornødne overblik over statens finanser.

Det kan da ikke være os, der jo ikke engang kan få uvildige udtalelser fra finansministerens embedsmænd. Det er nu fastslået indtil trivialitet i denne folke- tingssamling, at hvis embedsmændene skal møde os i udvalgene, må de kun sige det, som finansministeren eller andre ministre ønsker de skal sige. Ja men det vil altså sige, at vi ikke kan få den uvildige sag- kundskab, i hvert fald ikke fra regerings- kontorerne, som vi skulle have for at kunne bedømme, om udgiftslovene kan holdes inden for indtægtsrammerne.

Det bliver nødvendigt for folketinget at tage det problem op, om vor budgetkon- trol overhovedet er i orden. Hvad har man gjort for at skabe den fornødne bud- getkontrol? I virksomheder, der er langt mindre komplicerede, men også har stor omsætning, har man en løbende kontrol med udgifter, med omkostninger. Moderne maskiner kan gøre det muligt at have en

[Poul Møliær.]

løbende kontrol; men inden for statsstyret ser det ud til, at man står over for overraskelser hvert år, når forslag til finanslov skal indhentes eller indkaldes fra styrelserne. Men altså, jeg vil gerne fremhæve den betragtning, at regeringen, at finansministeren, har — og det er da også skik og har været sæd her i Danmark i mange år — et særligt ansvar for, at udgiftslovene kan holdes inden for indkomstrammerne, eller han må gøre opmærksom på det, når dette ikke er tilfældet.

Men hertil kommer to spørgsmål, jeg gerne vil rejse. Er det nu rigtigt, at det vældige behov for nye midler skyldes i lige grad oppositionen og regeringen?

Hvis man nu havde fulgt vore råd, da man vedtog forslaget om den fulde folkepension, nemlig at vi allerede dengang endes om at forhøje folkepensionsbidraget, ville den højtærede finansminister i dag have været i en lettere situation, så han ikke skulle bruge så mange penge, men man afviste os, man kom endda med den, jeg håber økonomisk troskyldige afvisning, at man havde pengene, der skulle bruges til den højere folkepension. Der blev givet en redegørelse i folkepensionsudvalget om, at da man ved helhedsløsningen havde forhøjet folkepensionsbidraget, havde man penge til det første par år med den højere folkepension, og derfor var der ikke behov for stigende folkepensionsbidrag. Enhver, der tænker økonomisk, måtte vide, at det var noget snak, for det afgørende var, hvilken virkning det ville få på samfundsøkonomien; hvis man f. eks. havde ladet statsoverskuddet falde med folkepensionsudgiftens stigning, og det ville man have gjort, hvis man havde trukket pengene fra nationalbanken, de opsamlede folkepensionsbidrag, så ville der ikke blive balance samfundsøkonomisk. Derfor var det noget snak, hvorved man skubbede problemet ud. Hvorfor var man sidste forår interesseret i at skubbe problemet med højere bidrag til folkepensioneringen ud til dette forår? Jeg stiller spørgsmålet. Enhver kan besvare det.

Ser vi på tvangslånet, fremgår det klart af de tal, vi nu har til bedømmelse, at statsfinanserne i det kommende år i forhold til

indeværende år er forringet med omkring 300 mill. kr., fordi man nu ikke får tvangslån, men til gengæld skal tilbagebetale tvangslån, altså en forringelse på 300 mill. kr. fra det ene år til det andet på grund af den tvangslåns politik, regeringen førte i 1963, og som det ærede medlem hr. Peter Nielsen var så vældig stolt af for lidt siden her på denne talerstol. Se, nu skal dette tvangslån tilbagebetales, og så bekræftes det jo, at borgerne må betale tvangslånet en gang til. Jeg tror gerne, at tvangslånsprovenuet er sparet op, men man kan ikke nu ved tilbagebetalingen tage de penge fra nationalbanken og pumpe dem ud som købekraft i befolkningen. Tvangslånsmillionerne må betales en gang til af skatteborgerne, nu de skal have tvangslånet tilbage. Vi spurgte ved helhedsløsningen både finansministeren og statsministeren, hvad det var, der gjorde, at man regnede med, at staten var bedre i stand til om 2 år at klare sig uden tvangslån, end man var på det tidspunkt. Vi fik ikke noget svar, og vi ser da også i dag, at statsfinanserne ikke kan bære tvangslånets tilbagebetaling uden stigende skatter og afgifter.

Vi vil gerne gøre et forsøg på at komme igennem de vanskeligheder, som nu ligger foran os, men vi mener, at regeringen har et ganske særligt ansvar ikke mindst efter den valgkampagne, det store regeringsparti førte, og vi synes også, at den måde, hvorpå regeringen har taget fat på de økonomiske problemer efter valget, indgyder alt andet end tillid. Vi har vel alle haft en fornemmelse af, at vurderingerne svingede fra måned til måned. Vi har vel alle haft fornemmelsen af, at regeringen vaklede over for spørgsmålet om at satse på det ene middel eller på det andet.

I november fremsatte man et forslag til udskrivningslov, som man trak tilbage i februar uden at drøfte det med folketingets partier.

I december mente finansministeren, det var muligt at gennemføre merværdiafgiften inden 1. april, og den skepsis, vi andre lagde for dagen over for denne mulighed, blev tilbagevist; han troede, det var muligt. Den 18. januar erklærede statsministeren, at forslaget ikke ville blive fremsat foreløbig, og slet ikke så tidligt, at det kunne gennemføres inden 1. april. I december

[Foul Møller.]

under førstebehandlingen af regeringens daværende forslag til udskrivningslov viste det sig, at ministeren ville have merværdiafgift. Nu har han skubbet det ud, men ikke nok dermed. I januar bebrejdede statsministeren efter at regeringen havde udskudt fremsættelsen af merværdiafgiftsforslaget, i en kronik de konservative, at de ønskede det fremsat straks, og sagde: sådan er vi skam ikke i regeringen, vi vil have grundig tid til drøftelse med erhvervene; vi er forstandige, og vi er mennesker, som er ansvarsbevidste, derfor må vi først drøfte dette igennem med erhvervene. Men det var det, vi fra vor side sagde forinden, at det kunne ikke lade sig gøre inden 1. april. Da så regeringen må opgive det, bliver det til et angreb på os. Jeg synes, det er lidt mærkeligt, og det giver dog udtryk for, at regeringen er lidt usikker i sin sag.

Det var statsministeren, som den 1. januar til sit partis hovedorgan Aktuelt udtalte — jeg beder om tilladelse til et citat —:

„Jeg skal ikke lægge skjul på, at jeg personlig er skeptisk over for buketløsningen.“

Det er faldet i hans finansministers lod en måned senere at fremsætte forslag til en sådan buketløsning. Det må dog give udtryk for usikkerhed, og mange vælgere må spørge: hvad vil regeringen egentlig? Hvad er egentlig dens skattepolitiske mål? Når alt det sværmeri om kildeskatten skrælles af som politisk uigennemførligt, hvad er så den siddende regerings skattepolitiske mål? Især når man tænker på den principudtalelse, det ærede medlem hr. Peter Nielsen kom med: at han principielt var imod indirekte skat, men alligevel gerne ville have merværdiafgiften, forstår jeg ikke overensstemmelsen mellem princip og praksis i hvert fald.

Så vidt jeg kan vurdere forslagene, som finansministeren nu har fremsat, vil de forøge hans indtægter med omkring 1.450 mill. kr. ud over de 300-350 mill. kr., han får mere fra de direkte skatter, hvis hans sidste udskrivningsforslag bliver gennemført og ikke hans første. Altså i alt i forhold til november ville finansministeren få en indkomstforøgelse på 1.700-1.800 mill. kr., hvorfra går ca. 250 mill. kr. til person- og børnetilskud. Denne indtægtsstigning må

lægges oven på en stigning i skatteindtægterne på ca. 900 mill. kr. som følge af forventede indkomststigninger, således at de samlede indtægter stiger fra 12.835 mill. kr. i dette år til 15.100 mill. kr. næste år.

Jeg kan næsten ikke lade være med at minde den højtærede finansminister om den udtalelse, han kom med, da han fremsatte sit første finanslovsforslag i efteråret 1962. Han sagde da, at det var blevet hans tunge lod at fremsætte det første finanslovsforslag, hvor budgettet overskred de 10 milliarder. Jeg må sige, at det er gået ham næsten ligesom Nero, som havde så mange betænkeligheder, da han skulle underskrive sin første dødsdom. Senere gik det raskere, og det er rigtignok gået rask på de to år, vi har oplevet, siden han havde sine betænkeligheder ved de 10 milliarder. Nu passerer han flot de 15 milliarder og ser ud til utrættelig at være på vej mod stjernerne. Den højtærede minister har allerede bebudet, at det ikke bliver nok med disse 15.100 mill. kr. Vi ved, der er noget in mente endnu. Der er endnu et beløb, som finansministeren ikke har sluppet ud af sækken, og som afhænger af de forhandlinger, den højtærede landbrugsminister skal føre med landbrugsorganisationer og den højtærede finansminister med tjenestemandorganisationerne. Her kommer altså en ekstraregning ovenpå, således at vi endnu ikke har det fulde overblik over, hvad det egentlig er, vi skal skrabe sammen i den raskost, som skal over befolkningens skuldre.

Jeg vil imidlertid foreløbig holde mig til de bekendte størrelser. Så vidt jeg kan skønne, ønsker finansministeren et overskud på 1.000 mill. kr. Nu kan det være, det er, fordi han ønsker et smukt afrundet tal, og så er det lykkedes. Han har efter sin sidste fremsættelsestale og disse forslag regnet med et overskud på 750 mill. kr. i år i kasseoverskud og ca. 600 mill. kr. i 1963-64, og nu vil han altså op på 1.000 mill. kr. Vi kan ikke anse milliarden for et helligt tal. Vi ønsker derfor at få at vide, hvorfor ministeren har lagt sig fast på denne milliard. Det er, som om han siger, at når man nu er kommet op omkring de 900 mill. kr., hvorfor så ikke 1 milliard? I hvert fald var det dog rart at få en drøftelse heraf, en uddybning af synspunktet.

For det første må vi være opmærksom

[Poul Møller.]

på, at disse overskud har en tendens til at blive større end budgetteret. Jeg kan f. eks. tage det år, vi er i. Da indeholdt finanslovforslaget et kasseoverskud på 233 mill. kr., men nu regner den højtærede finansminister med, at der vil være et kasseoverskud på 750 mill. kr., og vi er ikke færdige med finansåret endnu. (*Finansministeren* [Poul Hansen]: Det bliver større!). Også end 750 mill. kr.? Det vil sige, at det går hastigt. Men vi bevilgede 233 mill. kr. Vi kan altså risikere ved at bevilge 1 milliard for næste år, at finansministeren får 1.500-1.600 mill. kr. i kasseoverskud i stedet for. Så vil finansministeren sige: nej, for det er inden bevillingen, og en finansminister skal måske sige, at han ikke tror, at han får flere penge i kassen. Men der er visse ting, der tyder på det. Hvis man derfor ønsker 1.000 mill. kr., er det et spørgsmål, om man skal budgettere med og bevilge 1.000 mill. kr. eller måske bevilge et mindre tal og så regne med, at finansministeren nok når derop.

Vi kan fra konservativ side acceptere, at der budgetteres med et overskud under forudsætning af, at dette overføres til nationalbanken og ikke længere kan anvendes til statens almindelige udgifter. Spørgsmålet om størrelsen af dette overskud ønsker vi drøftet nærmere, og vi ønsker også belyst, hvorfor man vil have så stort et overskud.

Et det handelsbalanceunderskuddet, der gør, at man vil sigte så højt? Og tror man så, at de midler, man tager i anvendelse, vil nedbringe handelsbalanceunderskuddet? Tror man, at den forbrugsbegrænsning, der finder sted som følge af selskabsskatternes forhøjelse, arveafgifternes forhøjelse, indførelse af strømavgift og energifgift i Danmark er med til at begrænse vort handelsbalanceunderskud? Tror man, at en fordyrelse af den danske produktion vil medvirke til at begrænse handelsbalanceunderskuddet? En fordyrelse af den danske produktion vil da medføre, at de importerede varer vil blive billigere og klare sig bedre i konkurrencen med den danske produktion, og alt andet lige vil det derfor forøge handelsbalanceunderskuddet. Et er, at man kan være tilhænger af overskudsteorien for at bremse handelsbalanceunderskuddet, men det er ikke lige gyldigt, hvilke midler man tager i anvendelse for at få et overskud. Hvis de direkte belaster produktionen og vanskeliggør det for os at konkurrere, vil de snarere føre den modsatte vej.

Er det lønforhøjelserne, som er skyld i, at man nu vil have et større overskud? Jeg ved det ikke. Jeg ved, at forliget inden for Arbejdsgiverforeningens område indeholder en merudgift på 113 mill. kr. Hvis vi skal gøre den samfundsøkonomiske virkning op, bliver det vel 3-4 gange så meget. Men hvorfor vil finansministeren have 300-400 mill. kr. mere i statsoverskud? Er det, fordi han vil inddrage denne lønstigning igen? Er det, fordi han er bange for efterspørgselspresset, der kommer af disse lønstigninger? Ifølge de tre vise mænd vil produktiviteten stige 3 pct. i det kommende år, og man kan derfor tage indkomststigninger på 3 pct. Man har, så vidt jeg ved, holdt sig på 2,8 pct., altså inden for de 3 pct.s margen, som de tre vise mænd afsatte, og dette skulle da ikke medføre et ekstra efterspørgselspres, som vi ikke har råd til. Så kan det kun være et utjenligt middel samtidig at føre foranstaltninger igennem, som ikke vil fremme produktiviteten, men vil belaste produktiviteten som f. eks. selskabsbeskatningen, strømavgiften o. s. v.

Der kan også være den forklaring på ønsket om et så meget større statsoverskud, at man vil anvende eller lade nationalbanken anvende disse flere penge til køb af obligationer og dermed støtte obligationskurserne. Det er jo et uhyre rimeligt formål, når man ser, hvordan det ligger med obligationskurserne, men vi må bare gøre os klart, at i det omfang, man bruger overskuddet til køb af obligationer, bruger man det ikke til at presse efterspørgslen eller investeringerne i samfundet ned. Så går det til at støtte investeringerne i samfundet, det går ud i arbejds løn og derefter ud i efterspørgsel. Det er helt klart.

Det kan være et formål at støtte obligationsmarkedet, men jeg vil dog gerne sige, at den lige vej til at støtte obligationsmarkedet er vel ikke først at fratage folk pengene for at overføre dem til staten, for at denne kan overføre dem til nationalbanken, for at nationalbanken kan købe obligationer. Den lige vej måtte dog være at få folk til selv at købe obligationerne for deres egne penge. Det er i hvert fald

[Poul Møller.]

den, der er mest i overensstemmelse med de økonomiske principper, vi har i mit parti, og derfor falder det i øjnene, at obligationsmarkedet ikke passes og plejes i denne buket, denne kost. Man har intet som helst til den private opsparing, intet.

Nu har vi en mindretalsregering, som meget gerne, siger den, vil samarbejde med venstre og med os. Den må dog vide, når den skal lave et sådant oplæg, at for os er det meget, meget væsentligt, at der i kosten er noget, der kan fremme den private opsparing, men der er nul og niks i forslagene. Tværtimod er jeg overbevist om, at disse forslag vil have en negativ virkning på den samfundsøkonomiske opsparing; det gælder selskabsskatterne, det gælder den forhøjede kapitalvindingsafgift — som i virkeligheden slet ikke hører med i dette kompleks, for den kan jo ikke give finansministeren penge i det år, han skal bruge pengene — og det gælder arveafgiften. Disse forslags tendens er opsparingshæmmende.

Det er ganske vist blevet moderne, den sidste økonomiske teori på bjerget, at nu er det de private investeringer, der skal ned. Det er ikke tilfældigt, at vi er konservative; vi kan i hvert fald ikke følge med til dette sidste krumspring, for nu har vi i så mange år her i det høje folketing arbejdet for, at vi skulle fremme de private investeringer for at gøre vort erhvervsliv konkurrence-dygtigt, for at øge produktiviteten, for at klare os på de nye store markeder, for at fjerne beskyttelsen o. s. v.; og så kommer man nu, fordi vi har haft et enkelt år, hvor de private investeringer er steget kraftigt, kraftigere end forbruget, og siger: nu er det de private investeringer, der skal holdes igen på. Og den højtærede minister er jo sprunget til det, ja, det var næsten som manna fra himlen for ham. Jeg forstår det i og for sig godt, for der har jo altid været lidt skævt i dette, at socialdemokratiet i sin praktiske politik var med til at fremme de private investeringer, for det skulle socialdemokraterne jo egentlig ikke være, hvis de var rigtige socialister. Men nu har de måske fået en rigtig socialist ind i flokken — det var ikke banden, jeg sagde, højtærede indenrigsminister — ind i ministeriet, og så er det jo muligt, at piskan skal svinges over de private investeringer.

Vi er imidlertid ikke så moderne; vi tror, der stadig forestår en stor rationaliseringsproces i erhvervslivet, og vi tror, at den mangel på arbejdskraft, som gør sig gældende i det danske erhvervsliv, kræver mere og mere produktivetsfremmende foranstaltninger. Det er jo forudsætningen for lønforliget, at man kan blive ved med at fremme produktiviteten, at der er penge til indkøb af maskiner og arbejdsbesparende redskaber, og det er forudsætningen for, at produktionen kan holdes oppe, når arbejdstiden næste forår skal falde med 1 time.

Det er da helt klart, at hvis vi ikke stadig vil gå den vej at gøre vort erhvervsliv mere og mere konkurrencedygtigt, så falder den forudsætning, som hele dette 15 milliarders budget bygger på, nemlig at der er store og rigelige indkomster i befolkningen. Men det koster kapitaler. I det omfang virksomhederne gennem selvfinansiering kan undgå at gå til lánemarkedet, i det omfang fremmer man produktionen og letter obligationsmarkedet. Derfor virker selskabsskatten ganske modsat, for den mindsker selvfinansieringen. Hvis produktivetsfremmende foranstaltninger skal fortsætte, må virksomhederne i højere grad belaste lánemarkedet, og der bliver flere og flere om at udsende obligationer til lavere og lavere kurser.

Vi ønsker derfor i disse forhandlinger vidtgående foranstaltninger til fremme af den private opsparing. På linje med det ærede medlem hr. Henry Christensen skal jeg pege på boligopsparingen. Hvor bliver den af? I den forbindelse vil jeg gerne spørge: hele finansieringen af boligbyggeriet, spørgsmålet om ejerlejligheder, som jo kan fremme opsparingen til boligformål — hvor bliver den af? Jeg håber, vi kan finde lydhørhed for disse opsparings-synspunkter under den kommende udvalgsbehandling.

Dernæst vil jeg gå over til det næste punkt, nemlig spørgsmålet om statens egne udgifter. Er der kun én vej at gå: stigende skatter og afgifter? Kan man slet ikke finde besparelser i et budget på 15 milliarder kroner? Kan de mennesker, som har ansvaret for dette budget, den direktion, der er i forretningen Danmark, ikke finde nogen som helst mulighed for på et budget på 15 milliarder kroner at spare blot 200-300 mill. kr. f.eks.? Med

[Poul Møller.]

de tusinder af ansatte, man har til at hjælpe sig, kan man så ikke gennemføre denne opgave? Jeg synes, det må være vanskeligt at forlange, at vi skal komme og fortælle, hvordan man kan spare arbejdskraft i staten, hvis de mennesker, der leder statsstyret, ikke kan finde ud af det.

Vi ved da godt, at der er en række udgiftsområder, vi er enige om, og her ville der slet ikke kunne spares i den størrelsesorden, der er brug for; besparelserne skal være i den størrelsesorden, der kunne fremkomme, hvis man gik ind på en rationalisering af hele den offentlige forvaltning. Hvorfor har man f.eks. intet gjort for en administrativ reform i de mange år, man har haft magten? Er man da ikke klar over, at en decentralisering af ansvaret og af bevillingerne ville medføre besparelser? Hvorfor vil man slet ikke tage alvorligt fat på den opgave at gennemføre arbejdsbesparende foranstaltninger i selve statsvirksomhederne? Det er dog klart, at andre virksomheder, der står over for mangel på arbejdskraft, over for stigende omkostninger, foretager dybtgående undersøgelser af, hvordan de kan spare arbejdskraft, hvordan de kan holde omkostningerne nede. De siger ikke: nu stiger omkostningerne; så må vi bare lægge det hele over på priserne og lade kunderne betale det — i hvert fald ikke, hvis de er under en vis konkurrence.

Hvordan går det med det, som statsministeren allerede for år og dag siden talte om: en ændret byrdefordeling mellem kommuner og stat? Gør man fremskridt i så henseende? Er man inde i alvorlige overvejelser? Er man i nærheden af afgørelsens time i denne henseende, eller lader man det bare blive ved ordene? Hvorfor vil man ikke omlægge huslejetilskuddene, således at de følger familierne i stedet for lejlighederne? Har man ikke haft tilstrækkelig tid i de 11-12 år til at forberede en sådan forenkling og sådanne foranstaltninger? Det er de spørgsmål, vi stiller.

Man budgetterer nu, at statens andel i de civile anlægsudgifter skal stige fra 1.325 mill. kr. til 1.889 mill. kr., nær ved 1.900 mill. kr., altså med godt 560 mill. kr. fra det ene år til det andet. I forrige regnskabsår udgjorde statens andel i de

civile anlægsudgifter 1.173 mill. kr. Det var altså i sidste regnskabsår. Nu skal vi så op på 1.889 mill. kr. i det kommende regnskabsår.

Vi er tilhængere af en udvikling på disse områder. Der er ingen principiel uenighed mellem os om det, men vi tror ikke på, at det kan lade sig gøre at hoppe fra 1.170 mill. kr. til 1.890 mill. kr. fra det ene år til det andet, altså over 2 år. Vi tror ikke, at det simpelt hen i denne beskæftigelses-situation er muligt. Det er jo nemlig ikke kun et spørgsmål om penge og om glæden ved at bevilge penge her i folketinget til foretagender; men det er et spørgsmål om, hvorvidt statens entreprenører og statens virksomheder kan skaffe den arbejdskraft, der skal til for at gennemføre arbejderne i den udstrækning, hvori de er bevilget. Vi kan jo i det ene statsregnskab efter det andet se, at det har man ikke kunnet.

Skal vi pludselig have en vækst på 40 pct. fra et år til næste år på dette område, så skal staten alene til anlægsarbejder — hvortil kommer kommunernes andele — næste år bruge 15.000 flere helårsarbejdere, end man har anvendt i år. Staten skal beslaglægge 15.000 flere helårsarbejdere; hvor vil man få dem fra? Ikke 15.000 arbejdere i alt, men 15.000 flere, end man bruger i år. Hvor vil man få dem fra? Tror man, at det private erhvervsliv frivilligt giver afkald på denne arbejdskraft? Ja men hvis erhvervene ikke gør det frivilligt, får vi jo længledningsprocessen. Og hvis det private erhvervsliv giver afkald på 15.000 mand til offentlige investeringer, er man så sikker på, at vi får den produktionsstigning, den industrieksportstigning, som er nødvendig for os, og som vi stadig væk må have, for at vi overhovedet kan regne med at kunne klare et statsbudget af denne størrelsesorden?

Jeg tror derfor, at den højtærede finansminister har lagt en skjult reserve ind i denne budgetpost, en skjult reserve, og det bekræftes jo af regnskabet. Tager man f.eks. regnskabet for finansåret 1963-64, ser man, at der på anlægskontoen er bevilget 1.001 mill. kr. til direkte statsanlæg, men man har kun brugt 827 mill. kr. Det var altså ikke karrighed fra herovre, fra højre side af salen, der var skyld i, at

[Poul Møller.]

man ikke kom igennem med mere. Vi havde vedtaget en finanslov, der gav 1.001 mill. kr., men den højtærede finansminister, den højtærede trafikminister og andre ministerkolleger kunne ikke bruge mere end 827 mill. kr. Det skal de ikke skældes ud for ... (*Finansministeren* [Poul Hansen]: Vi sparede!) ... Bestemt ikke, de kunne simpelt hen ikke få arbejdskraft til mere, de kunne ikke nå mere, ikke organisere, ikke få planlagt mere; de havde forslugt sig på bevillingstallene. Skulle vi derfor ikke prøve på at føre denne diskussion om anlægsbudgettet på 1.900 mill. kr. ikke ud fra forudsætningen om, at I vil ikke have det hospital, som vi vil have, for vi vil begge to have det hospital. Men vi tror bare ikke ... (*Afbrydelse*) ... Det var i 1963-64. — Vi tror bare ikke, at man kan gennemføre anlægsudgifterne i det omfang og i den grad, som staten nu foreslår gennem sin finansminister. Medmindre man da venter arbejdsløshed i det kommende år, men det er der jo ingen økonomer der forventer.

Der ligger også efter vort skøn en budgetmæssig reserve i indkomsterne, og dette vil indgå i udvalgsforhandlingerne. Vi kan ikke sige meget om det, før stikprøver fra kommunerne kan komme frem, og dér må vi så se, om det ikke trods alt skulle være muligt at fastholde den beskedne direkte skattelettelse, som finansministeren stillede et forslag om, og som han senere har fortrudt.

Vi anerkender, at der i alle tilfælde vil blive tale om nye afgifter, men vi bestrider, at finansministeren behøver så store beløb, hvis den private opsparing bliver fremmet, og hvis udgifts- og indkomstskønnet gøres mere realistisk.

Ud over den negative opsparing, der ligger i disse lovforslag, synes jeg de lider af andre fejl. De fremkalder højere produktionsomkostninger. Det er klart, at annonceafgiften på 80 mill. kr., benzinafgiften på 140 mill. kr., udligningsafgiften for dieselmotorkøretøjer på 22 mill. kr. og strømafgiften på 160 mill. kr., altså i alt disse 400 mill. kr., vil have uheldige pristalsmæssige virkninger. Vi har vedtaget en lov om, at skatter og afgifter skal holdes uden for pristallet, men vi ved også, at den ikke

kan fungere over for disse indirekte omkostninger på en vares transport fra grossistledet til detailledet og fra fabrikantledet til grossistledet. På samme måde ved vi med hensyn til elforbruget, at det kan ikke skæres bort fra omkostningerne ved en vares produktion. Vi kan ikke sige, at så og så meget er gået til strøm, til energi. Derfor synes vi, det må være en urimelig fremgangsmåde, at man vil klare statens økonomiske problemer ved at belaste produktionsomkostningerne, som man her er i færd med at gøre det. Jeg synes selv, at skat på energi i et energifattigt land er en helt horribel ting med den konkurrence-mæssige opgave, vi har, med den stolthed, vi har over, at industrien er ved at gøre sig konkurrencedygtig og går frem produktionsmæssigt fra år til år, en stolthed, som regeringen også deler — den er lige ved at tage æren derfor fra industrien. Jeg synes, at på denne baggrund at belaste erhvervet med en energiskat, det er lige lovlig kraftigt.

Jeg tænker også på andre erhverv. Hvad er det, der sker, hvis man skal modernisere et erhverv som landbrugererhvervet? Det mest moderniserede landbrug, det, der er fulgt mest med for at prøve på at skabe et konkurrencedygtigt erhverv, det er det, der bliver ramt hårdest af denne energiafgift. Og ser man på, hvordan den rammer de private forbrugere, så ser man, at det er ganske tilfældigt. Det er jo ikke således, at det er de velhavende privatforbrugere, der bruger elektricitet til f. eks. deres komfurer, mens det er de fattige, der bruger gas. I en boligfattig tid kommer det simpelt hen an på, hvilken lejlighed man har fået anvist, om man har fået anvist en lejlighed med gas- eller med elkomfur. Man har ikke selv haft mulighed for at vælge. Derfor rammer denne skat forbrugerne helt tilfældigt. Når man så kompenserer yderligere, bliver tilfældighederne jo endnu større, fordi så får gasforbrugeren et direkte overskud, som han slet ikke skal betale i afgift.

Jeg vil gerne gøre en enkelt bemærkning om guld- og sølvvarer. Når vi nu prøver på at arbejde os frem til et indirekte skattesystem — det ligger jo i luften at nå frem til merværdiafgift — er det så rimeligt på denne lille post pludselig at ville klasse ekstraordinære afgifter på en enkelt gruppe? Og med hvilke følger? Man kan få omsætningen til

[Poul Møller.]

at gå ned med den følge, at hr. Spies får et endnu bedre reklamepåfund for at få folk i det kommende forår og til sommer til Mallorca, hvor man kan købe smykker meget billigere, end man kan hos danske guld- og sølvsmede. Det kan ikke være rigtigt at lade dette forholdsvis beskedne erhverv bære byrden på denne måde. Man siger, det er luksusvarer. For megets vedkommende er det et kunsthåndværk, og er det nu sådan en stor luksusvarer? Er der mere luksus i den end i afghanske tæpper? Er der mere luksus i den end i malerier? (*Statsministeren*: [J. O. Krag]: Det kan vi tale om!). Ja, det kommer vi til at snakke om i udvalget, men vi har altså vor tvivl over for denne afgift.

Så har vi vor tvivl over for den sociale balance, som finansministeren omtaler, og som efter min mening snarere er udtryk for en vis slagside. Vi vil nu have beregnet, om disse tilskudsforhøjelser og kompensationsordninger ikke for mange, mange mennesker overstiger de afgifter, de skal betale. Det er jo ikke tiden for regeringen til at lave et stykke socialdemokratisk politik, nu hvor man skal skaffe 2.000 mill. kr. Det må man vente med til bedre tider. Spørgsmålet om, hvilke kompensationer der skal være for de dårligst stillede, afhænger først og fremmest af, hvordan de dårligst stillede bliver ramt. Børnetilskuddet skal forhøjes med 100 kr., og spørgsmålet om, om dette er det rigtige tal, afhænger af, om de foreslåede afgifter vil fordyre børnenes pasning, pleje og for-tæring med 100 kr. om året. Er det reklameafgiften, man venter vil fordyre det? Der bliver pristalsdækning for den. Arveafgiften, selskabsskatten, stempelafgiften, det er vel ikke dem, der fordyrer det at have børn? Spiritus-, vin- og øl- og tobaksafgifterne? Benzinafgifterne? Guld- og sølvvareafgifterne? Ja, der er dåbsgaverne, man skal af med, selvfølgelig, men alligevel. Jeg mener derfor, at bortset fra engrosomsens forhøjelse er det svært at sige, at det er specielt børnene, der bliver ramt af afgifterne. Men vi vil altså have en beregning og se på, i

hvor stor udstrækning de rammer familier med børn. Vi er villige til at give en kompensation, men vi vil ikke have, at der skal være overskud for nogen ved denne indførelse af ekstraordinære afgifter og skatter.

Vi har, som vi havde i 1962, vore betænkeligheder over for persontilskud ydet direkte kontant fra staten og ud til borgerne. Vi er rede til at forhandle om det, som ikke giver en negativ opsparingsvirkning, og som ikke belaster konkurrenceevnen. Vi anser det f. eks. for rimeligt, at statsvirksomhedernes stigende udgifter i videst mulig udstrækning ledsages af takstforhøjelser. Vi kan acceptere, at når folkepensionen skal forhøjes, så kan også folkepensionsbidraget forhøjes. Vi kan ikke acceptere måden, det er sket på, og det vil det ærede medlem hr. Asger Jensen vende tilbage til senere på dagen. Vi er rede til at se på det, der kaldes decemberafgifterne, altså hele den pulje, der hedder decemberforliget, og vi er rede til at se på stempelafgiften og på en almindelig forhøjelse af engrosafgiften.

Men vi har et forslag til, som vi ønsker realiseret under de kommende forhandlinger. Nu ved jeg godt, at den højtærede statsminister måske vil sige helledussedå eller sådan noget lignende, men ikke desto mindre er det vor alvor, at brugsforenings-skatten skal realiseres nu. Det slipper man ikke uden om, hvis man vil have os med i forliget. Så er det sagt, og så behøver vi ikke at diskutere det mere. Vi mener, at vi nu har leget ping-pong tilstrækkelig længe med denne skat. Der foreligger et enstemmig vedtaget folketingsdagsordensforslag fra 1948 om, at der skal være lighed i beskatning for private og kooperative virksomheder, og nu er vi kommet dertil, hvor der skal springes. Jeg håber derfor, at man vil respektere dette ønske fra vor side.

Vigtigst for os er det imidlertid — ud over at løse de problemer, som er direkte foreliggende, altså at stoppe hullerne i statskassen — om vi i de kommende forhandlinger vinder tilslutning til en egentlig skatte-

[Poul Møller.]

reform. Vi er rede til at acceptere merværdiafgiften som arbejdsgrundlag for en sådan skattereform, naturligvis med de praktiske betænkeligheder, der kan være, med de administrative ting, der kan rettes, med de oplysninger, vi skal have, men således at vi principielt accepterer merværdiafgiften som grundlag for skattereformen under forudsætning af, at vi derigennem kan lette den direkte indkomstskattebyrde i Danmark på væsentlig måde. Jeg tænker på bundgrænserne, proportionalgrænsen og sambeskatningen, og jeg tænker på opsparingsbegunstigelse.

For os er det givet, at hvis man kan enes om at indføre merværdiafgift, skal den ikke bruges til at kompensere alle de afgifter, finansministeren nu kommer med, men den skal bruges til at skabe den lettelse i det direkte beskatningssystem, i arbejds-skatte, som vi har brug for, således at vi for det første kan fjerne en række af de mindst bemidledes indtægter fra den direkte statskat og for det andet udskyde progressionen så langt som muligt og som konsekvens heraf fjerne sambeskatningen, fordi det er et forholdsvis lille problem, når vi når højt op i proportionalbeskatningen. Endelig ønsker vi opsparingsfremmende foranstaltninger med i dette skatteoplæg.

Sådan som vi ser på regeringens oplæg, er det ikke et forligsoplæg, det er helt klart. Det lugter snarere af et valgoplæg, og derfor er det ærede medlem hr. Aksel Larsen også den eneste, der har været tilfreds med oplægget ... (*Aksel Larsen*: Tilfreds, det er måske så meget sagt!) ... Det bliver det ærede medlem formentlig aldrig.

Men hvis regeringen ønsker forhandlinger med de partier, der ikke udgør dens parlamentariske basis, altså de partier, som ikke bragte den til verden, må den være rede til vidtgående ændringer i de fremsatte forslag. Hvis den ikke er parat hertil, må den se, om den kan klare sig med dem, som gav den magten. En ting bør den i hvert fald vide, og det vil jeg også gerne sige i anledning af det tidligere ærede medlem hr. Hans Rasmussens udtalelser, at jeg ved ikke, hvordan de skulle virke på regeringen, disse trusler, men os skræmte de ikke.

Baunsgaard: Der har jo været talt hårde ord til finansministeren, og jeg tør heller ikke love på forhånd, at der ikke kommer sådanne i min tale, men jeg skal bestræbe mig for efter bedste evne ikke at gøre dem hårdere i formen, end de er ment i indhold.

En forsvarlig løsning på den finanspolitiske opgave, vi står over for, forudsætter, at man kender det samlede omfang af den samfundsøkonomiske opgave, der skal løses. Det gør folketingset imidlertid ikke, og det gør regeringen efter finansministerens udtalelse ved fremsættelsen af disse lovforslag heller ikke. Hermed er det jo klart, at den første opgave må være at få tilvejebragt de oplysninger, der mangler for at få kendskab til det samlede omfang af den økonomiske opgave. Før de oplysninger er tilvejebragt, er det ikke muligt for folketingset at tage stilling til omfanget af de nødvendige afgifts- og skatteforhøjelser.

Finansministeren pegede i sin fremsættelsestale i onsdags selv på to meget væsentlige områder, der mangler, før den endelige bedømmelse kan foretages. Det ene er den merudgift, der vil følge af de overenskomstmæssige virkninger for staten, og det andet er omfanget af landbrugsstøtten. Hvad det første angår, afhænger det endelige resultat af arbejdsmarkedet, og det understreger jo de to arbejdsmarkedsparters ansvar for en snarlig tilendebringelse af de resterende forhandlinger. Det er imidlertid også en klar opfordring til finansministeren om for sit vedkommende at være klar til hurtig indsats, for det er jo med finansministeren, forhandlingerne skal føres.

Hvad landbrugsstøtten angår, tror jeg, alle med indsigt i den danske samfundsmekanisme forstår, at der er en række for så vidt berettigede grunde til, at regeringen ikke på forhånd vil anslå, hvor meget udgifterne forøges med gennem landbrugsordningerne. Jeg går imidlertid ud fra, at der er så god forbindelse mellem økonomi-, finans- og landbrugsministerierne, at i hvert fald landbrugsministeren har et større kendskab til regeringens opfattelse af, hvor langt man kan gå, end folketingset har fået. Landbrugsordningerne er jo så stor en post i den samlede økonomi, at hele den økono-

[Baunsgaard.]

miske udvikling bliver stærkt påvirket af både omfang og sammensætning. Derfor må man tilvejebringe en forståelse af de hensyn, regeringen har haft til ikke at nævne noget om det beløbsmæssige omfang af landbrugsordningerne, og stille det spørgsmål, om det egentlig er rimeligt og klogt at fremlægge opgaverne så stykvis, som regeringen gør det. Skal tilfældigheder ikke få lov til at dominere, er det ikke muligt at gå i gang med løsningen alene på det grundlag, finansministeren har givet her i første omgang.

Der kunne til dette føjes en bekymring for, om den vej, regeringen har valgt, ikke stiller landbruget i samme lidt urimelige situation, som tjenestemændene anbragtes i ved decemberbeslutningerne. Det er uheldigt at skille enkelte områder ud og præsentere regningen herfra isoleret. Det skaber uvilje hos den øvrige del af befolkningen, og det fremmer ikke forståelsen af gensidighed i ansvar og vilkår.

Denne forståelse er imidlertid en nødvendighed, og følgelig må den ikke skades. Jeg tror derfor, at regeringen skulle overveje dette, så vi fremover undgår disse stykvisse løsninger; som vi nu står, er det nødvendigt at sige til regeringen, at en endelig afgørelse ikke kan træffes, før den samlede opgave er stillet. Der mangler så væsentlige og for den økonomiske udvikling afgørende områder, at det simpelt hen ikke vil være forsvarligt at tilendebringe den økonomiske løsning uden at kende det endelige omfang.

Hvor gavnlige landbrugsministerens nuværende godwillmissioner hos landboforeningerne end kan være, er det nødvendigt, at han gør sig klart, at tidspunktet for afgørelserne ligger nær. Før han har sine resultater i hus, får finansministeren jo heller ikke alle sine hjem, og det er selvfølgelig ubehageligt at være nået dertil, men det er altså tilfældet. Alle gode ønsker medgives landbrugsministeren; alle erfaringer siger, han vil få brug for dem. Men det er nu! Vandfaldets brusen høres tydeligt forude, og så må beslutningen om, hvad vej man vil sejle, træffes, ellers glider man blot med i dybet.

En debat om den skatteblanding, regeringen her har fremsat for folketinget,

må naturligvis tage sit udgangspunkt i en vurdering af berettigelsen af at stille så store krav, som der her er tale om. Den stærke økonomiske vækst gennem næsten hele efterkrigsperioden har vel efterhånden hårdet de fleste af os så meget, at vi med stigende sindsro er vænnet til, at finansministerens regninger må være store, selv om de også kommer hyppigt. Men selv den mest hærdede kan jo blive rystet, og en beskeden start i december på et plan, skal vi sige med kun et par hundrede millioner kr., nu fulgt op af 1 $\frac{1}{4}$ milliard kr., og en ganske klar besked fra finansministeren om, at mere følger, når landbrugsministeren er færdig med sine forhandlinger, det er voldsomt. Ja, det er næsten mere end voldsomt. Ingen, jeg tror heller ingen i regeringen, vil derfor kunne være uenig i, at der nødvendigvis må startes med en grundig vurdering af, hvor og hvor meget der kan begrænses i udgifterne.

Uden at kende det samlede omfang af den økonomiske opgave er det ikke muligt at gå i gang med dette, som jo alt for lyrisk er blevet kaldt buketløsningen. Som jeg på det radikale venstres vegne i forrige uge fremhævede under investeringsdebatten, ved vi, at omfanget er stort, og at betydelige beløb skal inddrives gennem nye afgifter og skatter. Vi har altså i folketinget været forberedt på, hvad der måtte komme. Investeringerne må nødvendigvis stige, og det ville ikke alene være uklogt, men jeg synes også udtryk for en vis fejhed, om man ikke erkendte, at alene investeringerne stiller krav om flere penge til staten.

Det er imidlertid også klart, at det stigende investeringsbehov gør ekstra påpasselighed med driftsudgifterne nødvendig. Det er sagt af mange, at intet område på forhånd kan fredes, og heri er jeg enig. Jeg kan derfor også tilslutte mig den udtalelse, den ærede socialdemokratiske ordfører, hr. Peter Nielsen, fremsatte forleden dag til Politiken — hans særlige udtryksform taget i betragtning. Jeg beder om den højtærede formands tilladelse til et citat. Det ærede medlem hr. Peter Nielsen udtalte til Politiken:

„Personlig må jeg sige, at jeg snart er træt af at tigge de konservative om dækning for de militære udgifter.“

[Baunsgaard.]

Det ville være urealistisk at tro, at der er meget store beløb at hente ved selv den mest kritiske gennemgang af administrationen. Uden lovændringer når vi ikke beløb, der vil være nævneværdige set i forhold til det nuværende statsbudget. Jeg ved ikke, om det ærede medlem hr. Peter Nielsen har haft det i tankerne, da han fremsatte sine udtalelser. I så fald er de en større opmærksomhed værd, end de hidtil har givet anledning til.

En fordomsfri drøftelse af, hvor og i hvilket omfang lovændringer vil være hensigtsmæssige, er det radikale venstre parat til. På ét punkt advarer vi imidlertid på forhånd: de store investeringer, der er en betingelse for videre udvikling af samfundet, bør ikke benyttes om en bekvem udvej til nedbringelse af statsbudgettet. For det første er vi allerede bagefter, og for det andet vil en begrænsning her være en næsten uforsvarlig mishandling af fremtidsmulighederne. Sandsynligheden taler også for, at der vil blive en regning, der meget hurtigt præsenteres igen; derfor vil nedskæringer her føre til et træk på fremtiden, og det er vel en vej, vi allerede har betrådt for ofte.

Når investeringerne sammenlagt ikke kan bidrage væsentligt til en nedbringelse af udgifterne, er det klart, at det formål, der går ud på at tilpasse privatforbrug og produktionsstigning, må blive centralt placeret. Derfor lyder det på forhånd realistisk, når den højtærede finansminister understreger nødvendigheden af en yderligere finanspolitisk stramning. Men igen må det siges, at regeringen jo ikke har givet folkettinget noget mulighed for at bedømme, om stramningen skal være netop på de 200 mill. kr., som ministeren foreslår. På hvad bygger man ønsket om et kasseoverskud på netop 1 milliard kr.? Ligger der en virkelig dybtgående analyse bag, en dybtgående analyse af hele situationen, eller er det kun bygget på tro og fornemmelser? Det vil ikke være tilstrækkeligt, men man får en følelse af, at det i nogen grad forholder sig sådan, så længe man ikke kender det endelige omfang af overenskomstforhandlingernes følger og af landbrugsstøtten.

Og så kommer der jo endda et tredje

forhold til, som også er overordentlig betydningsfuldt, og som vi jo ved også skal afgøres, inden en endelig bedømmelse af vor reelle økonomiske situation kan foretages. Huslejeloven skal til revision og skulle efter planen være færdig inden den 1. april, hvor den nugældende lov jo udløber. Igen må jeg sige, at man udmærket forstår, at der kan være en masse hensyn, som gør det forståeligt, at regeringen ikke netop nu vil ud af busken. Men jeg forstår ikke helt, hvordan finansministeren har tænkt sig at folkettinget skulle kunne bevilge ham 1 milliard kr. i overskud uden reelt kendskab til, hvilken indflydelse huslejeudligningen vil få på samfundsökonomien. I hvilket omfang vil en huslejeregulering betyde, at der flyttes penge fra et forbrug hos lejerne til en opsparing hos ejerne, det være frivilligt eller lovtvungent? Vi ved det ikke, førend huslejeloven er vedtaget, men så længe vi ikke ved det, kan vi heller ikke bedømme, om et kasseoverskud på 1 milliard kr. er for lidt eller for meget. Jeg udtrykker igen håbet om, at der er så god forbindelse mellem ministerierne, at i hvert fald boligministeren i dag ved, hvad der er hans opgave. Også for den højtærede boligministers vedkommende gælder jo, at han kan høre vandfaldets brusen forude, derfor er det også for ham tiden, hvor afgørelse skal træffes.

Der er altså mange forhold, der skal afklares, inden det vil være muligt at angive den endelige løsning. Det er nødvendigt at se alle forhold i sammenhæng. Kun herigenem vil det være muligt at nå til en løsning, der vil være holdbar længere end blot nogle få måneder. En bedømmelse på nuværende tidspunkt af de enkelte led i finansministerens samlede kæde af lovforslag må derfor komme til at bære præg af et vist forbehold, et forbehold for en senere revision i opfattelsen på grundlag af en sikrere viden, end man har i dag.

Det er også klart, at det påvirker bedømmelsen, om det vil være muligt at regne med en snarlig gennemførelse af enten merværdiafgiften eller anden tilfredsstillende omlægning af omsætningsafgiften.

Foreløbig må dog den principielle indstilling gøre sig gældende, at det vil være nødvendigt at udvise stor omhyggelighed, inden man indfører afgifter på nye områder,

[Bausgaard.]

afgifter, hvis forvridende indflydelse på forbrug og økonomisk udvikling man ikke kan have erfaring for. Derfor må nødvendigvis de helt nye afgifter underkastes en særlig kritisk vurdering.

For så vidt er det forståeligt, at regeringen har fået øje på elektriciteten som en nem og hurtig skattekilde. At man ved en afgift på kun 2 øre pr. kWh kan opnå 160 mill. kr. til statskassen må selvsagt være fristende, og adskillige konservativt styrede kommuner har jo tidligere set denne nærliggende skattekilde. Når det alligevel ikke i dag er muligt at tilslutte sig tanken, skyldes det usikkerhed over for, eller skal jeg sige uvidenhed om, hvilken indflydelse en elektricitetsafgift vil øve på det elforbrugende erhvervsliv. I det omfang f. eks. industrien pålægges afgift, vil det ikke være muligt at friholde eksportproduktionen, og enhver form for eksportafgifter må betragtes med betænkelighed. Selvfølgelig kan industrien friholdes ved udelukkende at lægge afgifterne på elektricitet til privat boligforbrug, men hvor meget vil det i så fald beløbe sig til pr. kWh? Det bliver i hvert fald nogle gange 2 øre, og en sådan fordyrelse af bolig-elektricitet vil være betænkelig af flere grunde. Den sociale balance kan vanskelig fastholdes, og adskillige af dem, der i forvejen er ramt hårdest ved den ulige husleje-fordeling, vil blive ramt endnu hårdere; det er i særlig grad de nye og altså de dyrere lejligheder, der har elektricitet til husholdningsbrug, hvorimod gassen endnu er dominerende i de ældre lejligheder. Det vil derfor ikke være rimeligt, om alle 160 mill. kr. eller blot hovedparten af dem skal betales over privat forbrug. Det vil give en for skæv byrdefordeling. Den snilde genvej er ikke altid så rimelig, som den er snild. Elafgiften er ikke så god en idé, som den umiddelbart kunne forekomme at være.

Anderledes vanskeligt har det åbenbart været for den højtærede finansminister at imødekomme ønskerne i nogle kredse om at tilvejebringe en reklameskat. Det er, ligesom der har været nogle og noget, der skulle tækkes, og det har ikke været let. Resultatet afslører, det må jeg sige, at det heller ikke er rimeligt at tækkes her. En speciel afgift på al reklame vil ikke være mulig i praksis, siger finansministeren i sin fremsættelsestale.

Så ved vi det. Men så burde finansministeren have afstået fra at begynde på det, for det eneste, han opnår, er at ramme andre, ikke reklamen som sådan. Han rammer nemlig igennem en annonceafgift først og fremmest dagbladene og vel især — det tyder alle beregninger på — de små, i forvejen hårdt trængte provinsaviser. En undersøgelse af reklamens karakter og sammensætning viser, at det må gå sådan. Ifølge en opgørelse foretaget af professor Max Kjær-Hansen fordeles reklamen i Danmark sig med kun ca. 45 pct. på annoncering, mens de 55 pct. anvendes på andre felter såsom butiksrklame, tryksager, biografreklame o. s. v. Det, man nu vil ramme, er altså de 45 pct., samtidig med at man erkender, at det er umuligt i praksis at pålægge de 55 pct. en særlig afgift. En henvisning til, at der er engrosoms på en del af det andet, slår ikke til. For det første er der dele af det, som slet ikke er pålagt oms, og for det andet er resten kun i beskedent omfang ramt af engrosomsen. Hertil kommer, at engrosomsen automatisk vil blive afløst af en merværdiafgift, hvis den bliver indført. Spørgsmålet er, om man kan føle sig helt sikker på, at en særlig nu indført annonceafgift også ville blive det. Jeg tror, man her står over for et typisk eksempel på, at man ikke uden meget grundige undersøgelser bør indføre nye punktskatter, hvis man da mener bestræbelserne for at indføre en merværdiafgift alvorligt.

At det særligt bliver dagbladene, der vil blive ramt, ses af, at de 45 pct. af de samlede reklameudgifter, der anvendes til annoncering, fordeles sig med knap 28 pct. til dagbladene og 17 pct. til annoncer i andre blade. Hovedvægten i en annonce-skat vil altså ramme aviserne. At det igen vil blive de små aviser, der rammes hårdest, er alle med kendskab til moderne salgs- og reklamemetoder overbevist om. For størstedelen af erhvervslivet lægges et årsbudget, og skal der betales afgift, reduceres annonce-mængden tilsvarende. Og hvor reducerer man? Man begynder at skære fra i den ende, hvor annoncen rammer færrest personer, altså i de små aviser. Den foreslåede annonceafgift vil blive et voldsomt slag mod en række af de endnu eksisterende små aviser, og den kan ikke få det radikale venstres støtte. Jeg ved ikke, om det har

[Baunsgaard.]

gjort indtryk på finansministeren, at socialdemokratiske blade har fremført de samme synspunkter som jeg — et enkelt socialdemokratisk provinsblad, Sønderjyden, er endda gået videre og har anført principielle betragtninger over reklamens betydning for produktion og beskæftigelse.

Guld- og sølvskatten er en af de små poster i sammenfletningen. Den er imidlertid af andre grunde end det anslåede provenu på 15 mill. kr. omtale værd. Da vi for 3 år siden gennemførte engrosomsen, blev guld- og sølvskatten på 15 pct. nedsat til engrosomsens 9 pct., og nu foreslås den forhøjet til 25 pct. Jeg tror ikke, det er rimeligt at udsætte et enkelt erhverv for så store svingninger, og jeg tror også, en sådan handling ville mindske tilliden til, at man mener det alvorligt, når man taler om en generel omsætningskats fordele, bl. a. derved at den kunne afløse nogle særligt tyngende punktsskatter. Jeg tror, at hvis vi fulgte finansministerens forslag, ville tilliden til, at vi ikke udsætter enkelte erhverv for urimelig behandling, lide skade.

Jeg tror ligeledes, at på samme måde ville tilliden til folketingets vilje til at fastholde en sammenhæng lide skade, såfremt vi fulgte forslaget om at forhøje arveafgifterne. For få år siden diskuterede vi arveafgifter i det hvide folketing på en sådan måde, at der med rette skabtes forventning om, at forhøjede arveafgifter ville blive ledsaget af lettelser i formueskatten. Den forventning bør ikke skuffes, og derfor må denne sag vente, til formueskatten næste år skal til revision.

Benzinafgiften er stadig betænkelig ud fra ønsket om ikke at ramme erhvervsomkostningerne. Et særligt hensyn må også, synes jeg, i denne sag tages til, at merværdiskatten spøger om hjørnet. Hvis der bliver tale om en 10 øres forhøjelse nu plus senere merværdiafgiften, så går det ikke.

Det kræver også nærmere begrundelse, inden man kan gå ind for en ændring i beskatningen af gas til motorkøretøjer. Mon ikke det gamle system med en højere vægtafgift eller tilsvarende anden afgift er at foretrække, så erhvervskøretøjer med et stort kilometertal stadig kan opnå en billig-gørelse, sådan som det jo er tilfældet med dieseldrevne biler? Så kunne man måske

endelig også tage et hensyn til, at gasforbrændingen ikke forurener luften, som benzinen gør det, og luftforureningen er jo et af storbycivilisationens største problemer.

Nu tør jeg imidlertid ikke tro på muligheden af at skære så meget, som jeg her har gjort, af de foreslåede afgifter, uden at noget andet må sættes i stedet. Jeg tror imidlertid, at regeringen set i en større sammenhæng — det vil mit partis ordfører, det ærede medlem hr. Kirkegaard, komme nærmere ind på — har tildelt takstforhøjelserne en for beskeden rolle. Det er nok ikke meget, der kan skaffes ad den vej; hvor meget, kan ikke siges i dag. Men jeg tror, buktettens øvrige indhold taget i betragtning, at det foreslåede er for beskeden.

Der er et par andre områder af en helt anden karakter, der kan ændre væsentligt i billedet. Finansministeren vil anvende en 250-285 mill. kr. til persontilskud og forhøjelse af børnetilskud. Det radikale venstre har i skattediskussionerne altid sat som første betingelse, at den sociale balance ikke må forrykkes til skade for mindre indkomster. Det er stadig vor forudsætning. Men at indføre skattetilskud til indtægter helt op til bruttoindkomster på over 20.000 kr., det synes jeg simpelt hen er for groft.

Nu er det, jeg skal passe på ikke at gøre formen hårdere, end indholdet egentlig er til, men jeg kan ikke tilbageholde en bemærkning om, at et forslag af den art ikke er egnet til at styrke tilliden til socialdemokratiets ledelse af den politiske udvikling. Som mindretalsregering må man altid have for øje, at man skaber tillid netop ved dette, at man har evne til at lede et samarbejde. Sagligt lader et forslag om, at 1,7 millioner skatteydere skal have tilskud, sig kun karakterisere som bureaukratisk ud over alle grænser. Jeg ved ikke, hvad det er for en idé, at man først skal kræve skatter op og derefter tilbagebetale $\frac{3}{4}$ af samtlige skatter. Jeg tror, det er den hidtil stærkeste erkendelse fra socialdemokratiet af, at vi har et dybtgående behov for en skatteændring.

Socialdemokratiet kan faktisk ikke have været i tvivl om, at forslaget, som det nu er fremsat, af store dele af folketinget måtte blive modtaget som en provokation. Det kan være rimeligt at se på behovet for et persontilskud til de allerlaveste ind-

[Baunsgaard.]

komster, men det er jo en helt anden sag end det, regeringen her er kommet ind på; og det kan også med de stigende indirekte afgifter være nødvendigt — jeg tror, det er nødvendigt — at give højere børnetilskud, alt med det formål at bevare den sociale balance. Men finansministeren siger jo selv, at han er gået længere, end dette hensyn tilsiger. Det burde han ikke have gjort. At stille krav om 1.400 mill. kr. og så bruge de 300 mill. kr. af dem til tilskud, det kunne gå an, hvis der var en reform nedlagt i forslaget; men reformen er jo borte. Jeg synes, man skimter en politisk hensigt, som ikke er rar.

Undlader vi at gennemføre helt så store afgifter som af finansministeren foreslået, bliver der altså tilsvarende mindre at kompensere for, og fastholdes det samtidig, at formålet er at bevare den sociale balance, så vil udgiften på de 285 mill. kr. til tilskud kunne reduceres betydeligt. Jeg tror, at det i situationen er både nødvendigt og rigtigt at lade det blive resultatet.

Må jeg herefter vende mig til de betragtninger, som finansministeren gjorde om merværdiskatten. Jeg tror, det er nøgternt at erkende, at en almindelig detailomsætningsafgift ikke er en politisk realistisk udvej. Om den så ikke ville være det sagligt, er en anden ting. Foreløbig vil jeg nøjes med at udtrykke min glæde over, at alle nu erkender, at den engrosomsætningsafgift, vi har, ikke er et anvendeligt middel, hverken til at klare den nuværende konjunkturpolitiske opgave eller til at være udgangspunkt for en skattereform. Det vil kunne diskuteres, om enten merværdiafgiften eller detailomsen, alle hensyn taget i betragtning, er det bedste. Der synes at være indeholdt en række fordele i merværdiskatten, som ikke kan opvises af en detailafgift alene. Men det er overordentlig betydningsfuldt, at vi i redegørelsen for merværdiskatten ikke lover mere, end holdbart er, og specielt ikke lover fordele, den ikke har.

Når finansministeren f.eks. i sin tale forleden sagde, at merværdiafgiften, sammenlignet med en detailafgift, indebar de største fordele for erhvervslivet, så er det muligvis rigtigt. Men når finansministeren påstår, at den er nemmest at praktisere,

også for erhvervslivet, så er han ikke alene på usikker grund, så har han uret. Selvfølgelig vil en almindelig detailafgift være den enkleste at praktisere for erhvervslivet. Det er muligt, at merværdiskatten har så mange andre fordele, at det rigeligt opvejer det beskedne merarbejde, den pålægger erhvervslivet; jeg er personlig af den opfattelse; men det er vigtigt, at vi ikke lover ting, der på forhånd vides ikke at kunne holde.

Bortset fra det ene forhold er jeg i øvrigt glad for de oplysninger og de synspunkter, finansministerens tale indeholdt vedrørende merværdiskatten. Ingen kan være uenig med ministeren i, at en så betydelig reform, som merværdiskatten må være, vil kræve tid til forhandling med erhvervene. Spørgsmålet er blot, hvor meget mere finansministeren kan opnå ad den vej, inden forslaget fremsættes i folketinget. Folketinget skal jo også have en vis tid, og det synes ikke umiddelbart indlysende, hvorfor arbejdet i folketinget og forhandlingerne med erhvervene ikke fremover kan være sideløbende. Det vil givet indeholde tidsmæssige fordele, og jeg tror heller ikke, det skal udelukkes, at samtidige forhandlinger i det hele ville virke fremmende både for forståelsen og for de saglige resultater.

Så positivt som finansministeren i øvrigt stillede sig til tanken, synes jeg, at regeringen nu snarest bør fremsætte forslag til en merværdiskat for folketinget. At den ikke skal gennemføres i dette finansår, behøver jo ikke at betyde, at forslaget ikke kan fremsættes før 1. april. Jeg opfordrer regeringen til beslutsomhed, for kun den, der sætter sejl, kan udnytte vinden.

Finansministeren anlagde det hovedsynspunkt, at vi må indstille os på at klare den finanspolitiske opgave uden hensyn til merværdiafgiften. Jeg er ikke sikker på, at det er en absolut nødvendighed. Som jeg sagde før, er det endda ikke muligt at undlade at tage hensyn til merværdiskattens mulige gennemførelse, når enkelte poster i finansministerens buket skal bedømmes. Netop dette, at vi må regne med, at merværdiafgiften kan blive en realitet, gør ekstra omhyggelig vurdering af nye afgifter nødvendig. Men spørgsmålet er, om ikke finansministeren ved at følge den

[Bausgaard.]

linje, han følger, anbringer sig i den situation ikke ad rimelig vej at kunne opnå dækning for det første finansårs behov, simpelt hen fordi man af hensyn til en forestående vedtagelse af merværdiskatten må vige tilbage for en vedtagelse af en række nye afgifter.

Skal vi være oprigtige — og det synes jeg vi skal — kan vi lige så godt nu erkende, at et større provenu fra merværdiafgiften først og fremmest vil blive brugt til sociale justeringer og lettelser i den direkte beskatning. Med sine persontilskud har finansministeren jo selv slået fast, at det i hvert fald er i den retning, hans tanker går. Lad os derfor også nøgternt erkende, at såfremt merværdiafgiften kan være gennemført før april næste år, letter vi den opgave, vi nu står over for at skulle løse.

I det radikale venstre er vi ved et studium af finansministerens buketforslag kommet til det resultat, at der, situationen taget i betragtning, er afgiftsforslag til et beløb på et sted imellem 800 og 900 mill. kr., vi vil kunne tiltræde. De foreslåede 250 mill. kr., der tænkes anvendt til person- og børnetilskud, vil kunne reduceres betydeligt, først og fremmest ud fra de betragtninger, jeg gjorde før om persontilskuddene, og dernæst fordi en så langt mindre afgiftsforhøjelse også gør mindre tilskud rimelige. Selv sigtende mod at skabe neutralitet i børnetilskuddene i forhold til finansministerens forslag vil de foreslåede 250 mill. kr. kunne reduceres til vel omkring det halve, og så begynder opgaven at blive mere overskuelig.

Hvis folketinget nu indstillede sig på den vedtagelse af merværdiafgiften under en eller anden form, som vi venter skal ske, og indstillede sig på en vedtagelse tidligere end 1. april, blev det manglende beløb selv i forhold til finansministerens regnestykke ikke så voldsomt. Hvor voldsomt, vil afhænge dels af de forhold omkring landbrugsstøtten og huslejelovgivningen, som jeg før nævnte, og hvilke kasseoverskud der herefter rimeligvis må fastholdes, samt fra hvilket tidspunkt en merværdiafgift kan blive effektiv. Tænker man denne problemstilling nøgternt igennem, tror jeg, man vil komme til det resultat, at en ekstra opkrævning af direkte skatter vil kunne være forsvarlig

som en engangsforeteelse. Det ville være muligt at gøre denne ekstra opkrævning beskeden, langt mindre end det kvartals ekstra skat, jeg har forstået at nogle medlemmer af tinget har haft sympati for. Der vil endda være den mulighed at gennemføre udskrivningsloven i den skikkelse, hvori finansministeren først fremsatte den, med de lettelser, den indeholdt, og beregne den ekstra engangsskat som en procentdel af det skattebeløb, der herfter blev udregnet. Jeg tror, at vi ad denne vej kan åbne både for en løsning af den nuværende opgave og for den endelige vej til den skattereform, vi har drøftet gennem så lang tid. Jeg vil gerne sige, at det gælder også for partierne uden for regeringen, at man skal sætte sejl, mens der er vind.

Lad mig til slut minde om udgangspunktet. Det er nødvendigt at kende den samlede opgave, inden folketinget gør lovforslagene færdige. Til en samlet bedømmelse er kendskab til såvel landbrugsordninger som huslejelovgivning nødvendig; ikke alene omfanget af, men også formen for landbrugsordningerne spiller ind. For det politiske klima og for forståelsen i den øvrige befolkning er ikke mindst formen afgørende. Det er absolut ikke ligegyldigt, hvordan de beløb, andre skal være med til at skaffe, anvendes. Om huslejelovgivning gælder det, at formen spiller en væsentlig rolle i bedømmelsen af, hvor stort kasseoverskuddet skal være for at sikre en tilfredsstillende samfundøkonomisk balance. Der er brug for en virkelig helhedsbedømmelse. Alle de forhold, der spiller ind i den økonomiske udvikling, må med i vurderingen.

Det radikale venstre hilser med tilfredshed, at vi nu får nedsat et folketingets investeringsudvalg. Jeg tror, det vil medvirke til større forståelse for og måske også større tillid til de offentlige investeringer.

Det radikale venstre går til behandlingen af de foreliggende skatte- og afgiftsforslag med vilje til at medvirke til tilvejebringelsen af et økonomisk grundlag, der kan sikre en mere rytmisk økonomi, end vi har kendt i de seneste år. Herigennem åbnes der mulighed for, at vi kan klare investeringsopgaverne og de opgaver, som tidens strukturelle udvikling stiller os, uden at det skal blive en periode med for store økonomiske udsving.

Formanden: Jeg skal her afbryde forhandlingen.

Udvalget angående forslag til lov om Danmarks forvaltningshøjskole har afgivet tillægsbetænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Medlem af folketinget Anders Andersen har meddelt mig, at han ønsker til statsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Agter regeringen — under henvisning til statsministerens udtalelse på TV-mødet i Randers — at fremsætte forslag i indeværende folketingssamling om lettere muligheder for sammenlægning af landbrug?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommende spørgetid efter spørgetiden i dag.

Folketingets næste møde afholdes i dag kl. 14 med følgende dagsorden:

- 1) *Spørgsmål til ministrene.*
- 2) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*
Forslag til lov om ekspropriationer under ministeriet for offentlige arbejder.
- 3) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*
Forslag til lov om forlængelse af statsgaranti i forbindelse med Danmarks deltagelse i det skandinaviske luftfartssamarbejde.
- 4) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*
Forslag til lov om ændring i lov om omnibus- og fragtmandskørsel med motor-køretøjer.
- 5) *Fortsættelse af første behandling af:*
Forslag til lov om ændringer i lov om afgift af spiritus, vin og øl samt i lov om forskellige forbrugsafgifter,

- forslag til lov om ændring i lov om tobaksafgifter,
- forslag til lov om forhøjelse af vægtafgift af motorkøretøjer og benzinafgift m. v.,
- forslag til lov om ændringer i lov om almindelig omsætningsafgift,
- forslag til lov om afgift af annoncer,
- forslag til lov om afgift af elektricitet,
- forslag til lov om forhøjelse af stempelafgift,
- forslag til lov om forhøjelse af afgift af arv og gave,
- forslag til lov om forhøjelse af indkomstskatten af aktieselskaber m. v.,
- forslag til lov om ændring af lov om særlig indkomstskat m. v.,
- forslag til lov om ændring af lov om beskatningen af medlemmer af investeringsforeninger
og
- forslag til lov om udskrivning af indkomst- og formueskatten til staten for skatteåret 1965-66.

6) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om invalide- og folkepension. (Om forhøjelse af invalide- og folkepensionsbidraget m. v.).

7) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om pension og hjælp til enker m. fl. (Om pensionstillæg).

8) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i postloven.

9) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i statsbane-loven.

Mødet hævet kl. 12³⁷.

50. møde.

Onsdag den 10. februar kl. 14.

Formanden: I skrivelse af dags dato meddeler socialministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring i lov om offentlig forsorg. (Vedrørende betalinger i henhold til kapitel IV, betaling for særforsorg m. v.).

I skrivelse af dags dato meddeler udenrigsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning angående Danmarks undertegnelse af den i Genève den 8. februar 1965 udfærdigede protokol om udvidelse af den almindelige overenskomst om told og udenrigshandel med IV. del om udenrigshandel og udvikling.

I skrivelse af dags dato meddeler handelsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om indseende med priser.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Socialministeren (Bundvad): Herved har jeg den ære for det høje folketing at fremsætte forslag til lov om ændring i lov om offentlig forsorg. (Vedrørende betalinger i henhold til kapitel IV, betaling for særforsorg m. v.).

Det foreliggende forslag tager i første række sigte på at gennemføre ændringer i forsorgslovens bestemmelser om betaling for særforsorg, d. v. s. forsorgen for åndssvage, blinde, døve, vanføre m. v. Den umiddelbare anledning til, at der foreslås gennemført ændrede regler om betalingspligten under særforsorgsophold, er den, at de gældende regler om anvendelsen af invalide- og folkepension under ophold på særforsorgsinstitution ophører pr. 1. april 1965. Invalide- og folkepensionen er hidtil blevet afregnet med statskassen, når pensionisten er blevet optaget på en særforsorgsinstitution, men ved lov af 4. juni 1964 er der gennemført en ændring af invalide- og folkepensionslovens § 17, og efter de ændrede

bestemmelser, der som nævnt træder i kraft den 1. april 1965, har invalide- og folkepensionister ret til at få pensionen udbetalt i 6 måneder ud over indlæggelsesmåneden under ophold på særforsorgsinstitutioner, hvorefter pensionen bortfalder for den resterende opholdstid. Tilsvarende regler indføres for enkepensionister.

De ændrede regler om pensionisters stilling ved inddragelse under særforsorg nødvendiggør en ændring af de gældende betalingsregler, og regeringen har i denne forbindelse fundet anledning til at tage hele spørgsmålet om betalingsforholdene vedrørende særforsorgen op til overvejelse. Man har herved lagt vægt på, at udviklingen har medført, at revalideringssynspunktet er blevet det centrale for en stor del af de personer, der er omfattet af særforsorgen, og at det derfor er rimeligt, at foranstaltninger under særforsorgen ydes uden vederlag på samme måde, som det er tilfældet med hensyn til bistand til erhvervs-mæssig revalidering efter revalideringsloven. En ophævelse af betalingsforpligtelsen må endvidere forekomme at være en naturlig videreførelse af den betalingsfrihed, der i 1961 gennemførtes for særforsorgspatienter under 18 år. Regeringen har endvidere taget hensyn til, at de indtægter, der indgår som betaling for patienter under særforsorgen, kun udgør et ganske ringe beløb i forhold til det offentliges udgifter ved særforsorgen, og at betalingssystemet indebærer så betydelige administrative ulemper, at de finansielle fordele ved at bevare et betalingssystem ikke står i forhold til ulemperne herved.

Regeringen er dog af den opfattelse, at der gør sig særlige forhold gældende for én gren inden for særforsorgen, nemlig sindssygeforsorgen, hvor udviklingen inden for lægevidenskaben har medført, at patienternes ophold på hospitalerne for sindslidende i de fleste tilfælde er af kortere varighed, og at denne forsorgsgren derfor i det væsentlige bør ligestilles med det almindelige hospitalsvæsen. Regeringen har derfor for sindssygeforsorgens vedkommende ment at måtte fastholde principperne for den hidtil gældende betalingsordning, og der skal derfor fortsat fastsættes takster for patienternes betaling for ophold på hospitaler for sindslidende. Regeringen har samtidig for yder-